

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

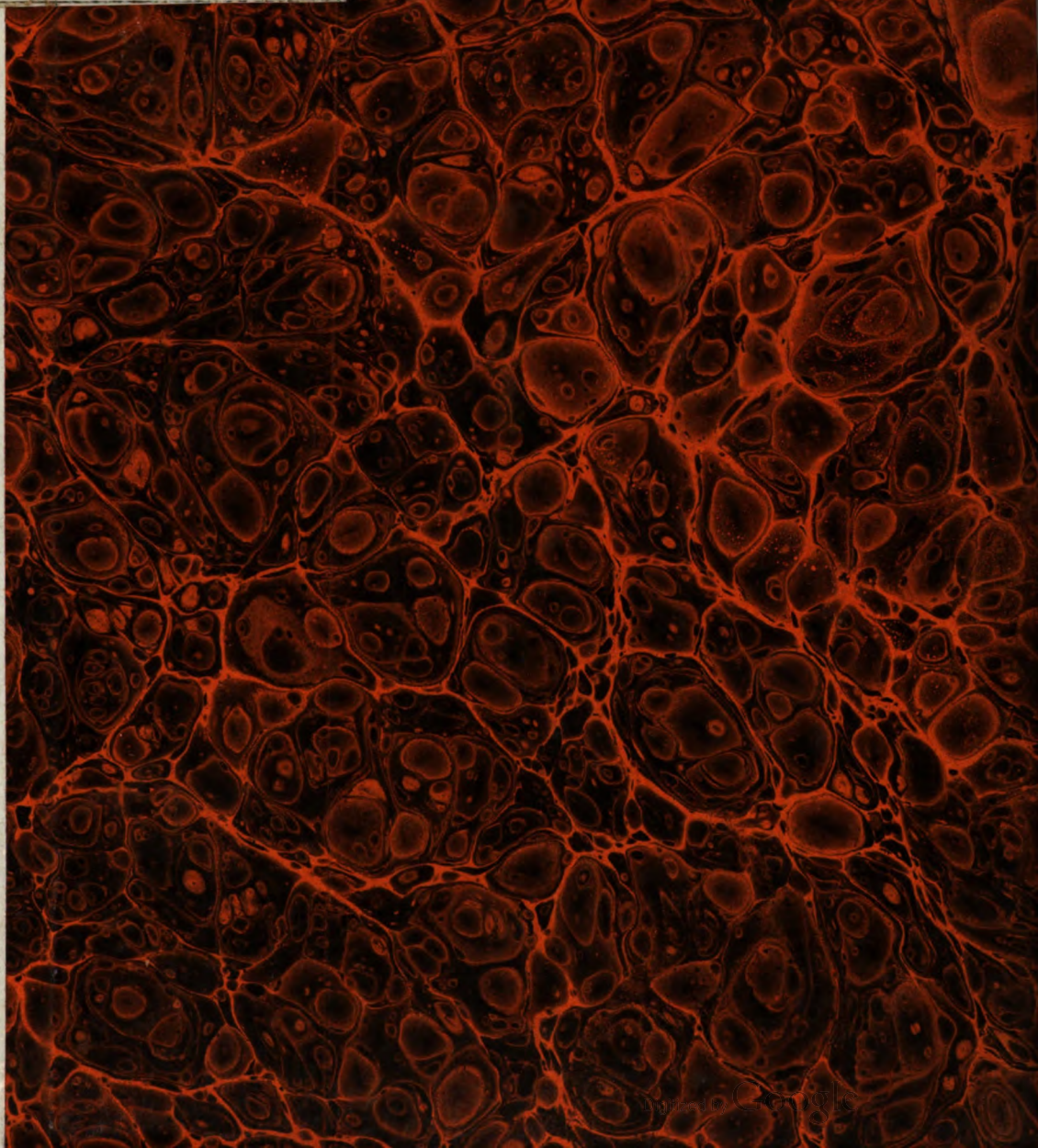
<https://books.google.com>

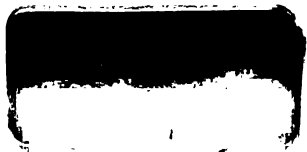

NATIONALBIBLIOTHEK
IN WIEN

148628-B

ALT-

148628-B

Per-illustris DOMINI

HENRICI COCCEJI, JCTi

Consummatissimi, S.R.M. Borufs. Consil.

intim. Fac. Jur. Viad. Ord. & Antec.

Prim.

27. B. 475
Pauculæ & Generalissimæ

POSITIONES

Pro

Explicatione Juris Gentium

COMMENTARIO,

Succincto à multis desiderato,

Illustrata;

In quo

Prælaudatæ positiones clarissimè explican-

tur, illarum fontes aperiuntur, ac solida Philo-

sophiæ Naturalis Principia excutiuntur &

demonstrantur

A U T O R E

FRIDER. HERMANNO CRAMERO.

LEMGOVIÆ,

Typis & sumptibus HENRICI WILHELMI MEYERI, Aulæ Lipp. Typ.

ANNO 1713.

P R Æ F A T I O.

cire desideras causam, LECTOR BENEVOLE, quæ me ad conscribendum hocce opusculum movit impulsivam? siste parumper in limine pedem, eam Te paucis nec ambitiosè docebo. Res enim postulat, ut in principio Te paulisper detineam, & circa editionem horum foliorum mentem meam clariùs paulò exprimam, ne rerum externarum specie decipiantur incauti. Scilicet non ita pridem in Illustri Alma Viadrina studio juris operam navavi, ibique per annos aliquot Virum omni elogio majorem ac JCrum Summum, perillustrem Dn. *Coccejum*, & jura Divina & Leges humanas explicantem, audivi. Semper mihi præ cæteris placuit Augustissimi J. N. studium, quia communis Eruditorum sermo erat, hoc jus esse illud cornu copiarum, ex quo reliquorum jurium decisiones affatim profluant. Quocirca consiliis & approbationibus Illustrium

) *

ac

ac Celeberrimorum Virorum, quos à doctrina veneror insigni, brevem & succinctum Commentarium in hæc, quas majusculis litteris impressas nunc vides, positiones, à Dn. *Coccejo* pridem non sine universali orbis eruditi applausu editas, concinnavi. Equidem novi & optimè novi, Commentatorum nomen antiquis jam tum temporibus valde odiosum extitisse, ut Regium quondam Romanis. Spero tamen, facile me facile impetraturum ab illis veniam, qui hujus rei solidiorem paulò intellectum habent. Scias proinde, mentis candidissimæ Lector, me Commentarium præsentem ex discursu, scriptis & manuscriptis Coccejanis maximam partem collegisse, eumque probatissimorum Virorum auctoritate corroborasse. Enim vero non solum unam positionem ex alia deduxi, sed sedulo ac semper ad scripta Coccejana remisi, ut evolvendo fusius legi queant, juxta propositum vel verbo hic indicata. Interea ne tractes obiter hæc positiones rogo. Delitescit in illis universa juris universalis scientia, cujus summam vir summus brevibus verbis convenientique dicti onis majestate eleganter exornavit. Sistunt illæ principia illa, ex quibus unice dignoscitur, quid Gentibus, quid populis, quid universæ denique hominum Societati liceat adeoque justum sit? Imò in positivo jure, pleraque inde sua principia expectant, nisi quatenus Hu-

mani

mani Legislatores Juri Naturali permissivo, mutationi obnoxio, compedes imposuere. Sed & eò lubentius ad illustrationem harum positionum applicavi animum, quò magis perspexi, Jurisprudentiæ Naturalis fundamenta in illis paulò aliter explicari, quàm vulgò solet. Ecquid enim excogitari melius, ecquid statui solidius poterat, quàm perfectissimam Dei voluntatem actionum humanarum unicam tantum normam, atque adeo Jus Naturæ & quidem omne ex sola Creatoris Sanctissimi permissione ac prohibitione derivandum esse? Quo ipso major credo huic disciplinæ acceder dignitas, vis, auctoritas, & robur, ac si aliud principium vagum, infirmum, omnique prorsus obligatione destitutum eidem præfigatur. Ut vel hoc solo infensissimi J. N. hostes, qui febriculosus duntaxat verborum crepundiis tumidi, vel ad summum glebæ Justinianæ adscripti, nihil ejus studii existere præter inane nomen autumant, suo merito in summum vultus incurvati ruborem dentur. Hisce positionibus præmissi Discursus proëmialem, in quo non solum de præstantia J. N. ejusque progressu, existentia, certitudine & auctoritate paululum differui, sed cum primis Principium Grotianum, in *Societatis custodia* positum, & communi ferè Dd. calculo hætenus approbatum, enervavi. Reliquorum principia specialius refellere pretium operæ non videbatur. Nam Hu-

P R Æ F A T I O.

go Grotius juris naturalis antesignanus est, quocum plerique recentiorum gregatim pascuntur. Etsi enim hi aliis incedant nominibus, revera tamen à Grotii principio non dissident, dum aliud mutuando vocabulum vel media conservandæ, vel effectus custoditæ societatis proponunt. Hunc prope communem Naturalistarum errorem solidissimis argumentis, ex intimis Philosophiæ Naturalis fontibus depromptis, primus destruxit perillustris Dominus *Coccejus*, Præceptor meus, omni per omnem ætatem obsequio colendus: ut pote qui, uti in ipso opere ostensum fuit, J. N. à sola Dei voluntate deduxit, & convenientiam ipsius & suavem harmoniam cum sacro sanctis Revelationis divinæ oraculis peculiari plane methodo monstravit. Unum superest, si quid laude dignum hic invenies, soli Dn. *Coccejo*, cujus virtus & eruditio prorsus singularis nunquam confenescet, tribuas, si quid minus; mihi. Ingenuè fateor & publicè profiteor, me idcirco ne ullam quidem vel laudis vel gloriæ particulam desiderare, sed in sinum gaudere, quando apparebit, positiones, ferè divini quid spirantes, meis lucubrationibus quodammodo esse illustratas, atque ita honorificis multorum desideriis satisfactum. Illa omnia si diligenter observabis, nec murmur emittes, dabo operam, ut ne hic industriæ meæ conatus tantum subsistat. Dabam Detmoldiæ d. 20. mens. Oct. Anni 1713.

Clarif-

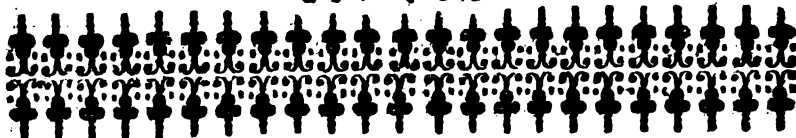
Clarissimo & Doctissimo Viro,
 DN. FRIDERICO HERMANNO CRAMERO,
 S. P. D.
 HENRICUS ERNESTUS KESTNER.
 JG. & P. P.

Magnam juris naturalis vim, præstantiam & majestatem, quin & hoc unicum jus esse, quo DEUS Creator & Legislator summus in administranda gubernandaque omnium rerum natura utitur, adeo certum est, ut soli lumen accendere, aut laterem lavare videantur, qui immotam hujus rei veritatem in dubium vocare conantur. Imò hoc ipsum jus incomparabile, quod solum summas summorum Principum controversias decedit, & genuinos justî & injusti fontes ex intimis invictisque principiis aperit, omnium, cujuscunque generis sint, jurium basis & unicum existit fundamentum. Ut adeo miseri sint illi, qui, aut neglectis aut non intellectis Justitiæ Naturalis fontibus, statim vel ad positiva jura, vel ad auream præxin, crumenas impleturam, convolant. Jejuna est & valde hiulca jurisprudentiæ pertractatio, si non eandem exornet, aut facem huic præbeat solida hujus juris cultura. Siquidem jus civile citra jus universale, quod Naturæ vocant, est domus sine fundamento, arena sine calce, ars formularis & cæco Doctorum obsequio mancipata. Quid Grotius, quid Pufendorfus, felicissimi jurisprudentiæ naturalis tum restauratores tum interpretes, in aurea regiaque hac arte præstiterint? Et summi Principes, & Gravissimi status administrati, omnesque, qui regendis Reipublicæ partibus admoti sunt, satis agnoscunt. Hisce Duumviris non immerito jungimus Illustræm Coccejum, Serenissimi Potentissimique Borussorum Regis Consiliarium intimum, & primarium in Universitate Viadrina Antecessorem longe Celeberrimum. Quam enim summus hic Vir in Illustri hac disciplina gloriam teneat, non nostris, quin potius Celeberrimi quondam Grævii verbis exprimemus. Ita enim hic in responso ad Illustrissimum L. B. de Fuchs status Borussiaci olim Ministrum an. 1696. d. 6. Jan. datis, & in gratiam Junioris Dn. Fuchsi, sedem studiorum eo tempore mutaturi, conceptis, ait: *Nobilissimum filium tuum spero non male collocasse tempus apud nos, & nunc ad decurrendum spatium Academicum, & ad imbibendam illam divini humanique juris scientiam, qua non unius gentis & nationis leges & constitutiones, sed*

*Integram ha
 Ep. ind. 12 ca
 by J. C. G. G. C. C.
 solam.*

totius.

totius humanae societatis jura complectitur, nullius fidei disciplinaeque rebus committi posse puto, quam viri summi COCCEJI, qui unus in hoc studiorum genere, quod ille ait, sapit, cum reliqui volent tanquam umbra. Egi quoque de hoc negotio cum Tuo filio, qui se cupidissimum doctrina COCCEJANAE esse offendit, alieniorem tamen esse video à loco, in quo jam ante aliquot exegeras annos. Malloë Regionami quicquid conficiendum restat emetiri ante iter ad externos, quam ad ripas Viadri. Nec ego ab ipsius sententia discreparem, si ibi esset COCCEJUS, aut COCCEJO si non par & aequalis, non longe tamen inferior. Sed qui has partes sic implere possit, quique intelligens sit Juris Naturæ, Gentium & publici Germania neminem novi, & vix unquam posse reperiri persuasissimum. Et quis nescit Tanti Viri incomparabiles Juris Gentium aut Naturæ disputationes: nimirum de fundata in territorio & plurium locorum concurrente potestate. De Dominio seu imperio orbis. De Guarantia pacis. De jure Belli in amicos. De armis illicitis. De jure victoriæ diverso à jure Belli. De justo præliorum exitu. De jure postliminii. De postliminio in pace & amnestia. De justitia bellorum. De officio & jure mediatorum pacis. De principio Juris Naturalis vero & adæquato. De eo, quod justum est circa numerum suffragiorum. De judicio morum. De legato sancto non impuni. De ordine succedendi sœminarum illustrium in territoriis. De præcedentia. De repræsentativa legatorum qualitate. De sacro-sancto talionis jure. De summa potestate. De Testamentis Principum. De tutelis Illustrium. De vero rerum pretio; Et quæ alia hujus generis extant opuscula, maximâ eruditione referta, in quibus sane omnibus & ingenii felicissimi acumen, & verborum mirificè constructorum pondus, & summa perspicuitas, & rerum gravissimamm copia, & cætera omnia edecumata eruditionis illiusque Philosophiæ, quæ orbem regit, decoræ confluunt, & amicissimo nexu conspirant. Singula autem Magnus hic JCtus velut per indicem complexus est in pauculis, quas pro explicatione Juris Gentium edidit, positionibus. Siquidem in iis solidissima totius hujus disciplinæ principia delitescunt. Pauculæ quidem hæ sunt positiones, uti inscriptio docet, sed illa paucitas paucissimis nota, vastissimum immortalis istius juris ambitum sistit. Cum verò hoc sanctissimi juris rivulos illustrare, eaque, quæ Vir summus pauculis saltem ibi indicat, ulterius ex principiis scriptisque Coccejianis demonstrare, & uti jam vidi, doctissime elaborare volueris, laudem sanè omnem mereris. Ego de insigni hoc labore, famam citra dubium Tibi conciliaturo, gratulor, atque ut promerita virtutis doctrinæque Tuæ præmia mox consequaris, ex animo precor. Vale, & me ama. Scrib. Rintelii d. 7. Oct.

F. N. D. N. F. C.

FRIDERICI HERMANNI
CRAMERI

Discurfus præliminaris

^E in
POSITIONIS COCCEJANAS.

§. I.

IN comparabilem Juris primævi Gen-
tium Disciplinam reliquis præstare
omnibus, extra controversiam esse
reor. Fons enim ejus ac scaturigo est
sanctissima Dei sanctissimi Voluntas,
quam proposuit in universa rerum
universitate observandam. Omnes
homines, quotquot sunt, quotquot vivunt, in id nati,
in id conditi, ut hoc jus colant ac custodiant, hoc est,
voluntati divinæ satisfaciant. Summi Principes, in
excelso viventes, & non nisi DEO sese subjectos pro-
fitentes, hoc jure tenentur; ejusque intuitu non sunt
Principes sed sunt homines: non Imperantes sed pa-
rentes; non Domini sed subditi. Illud jus est immo-
tum nec ullis rerum mutationibus obnoxium. §. II.

*Præstantia
F. N.*

Inst. d. F. N. G. & C. vid. infr. §. 5. in tantum, ut ne

A

quidem

quidem á Deo ipso ob perfectam & semel sapientissimè statutam voluntatem immutari possit ; quemadmodum docet magnus ille Grotius *de J. B. & P. L. l. 1. c. 1. §. 10. n. 5.* Illud est lumen serenum & scintilla indelebilis, ex mortalium animis justitiæ divinæ radios emittens, ne ullum ulla juris ignorantia á pravis pessimisque actionibus excuset ; quorsum collimat Apostolus *Epist. ad Rom. cap. 2. v. 14. & 15.* per Ill. D. Coccejus *in Orat. de progress. Juris Europ. pag. 2.* Hinc bene dixit, qui dixit : *In hoc jure vera juris fundamenta, quibus universum juris cujusque fastigium innititur : In hoc fontes, è quibus veluti per canales & rivulos jus educitur : In hoc semina, quæ procedente proficienteque judicio usuque in ramos postea quam latissimè sese diffundunt atque explicant : In hoc scintilla, quibus mens ubique collustratur : In hoc claves, quibus adyta juris reserantur, conspici.* Eo neglecto, judices, quâ tales, pro lubitu agere : privilegia in infinitum extendi, & cum injuria tertii concedi : dispensationes ullos citra limites fieri atque adeo omnis eriminum ratio, omnisque incestuum abominatio tolli : denique pactiones exterarum Gentium, foedera summorum Imperantium aliæque conventionum species pro lubitu, cum Gentes exterarum summasque potestates nulla juris positivi communio teneat, Grotius *d. l. 1. c. 1. §. 1.* violari possunt. Sed hoc jus est universale & totius mundi, *d. §. 11. Inst. d. J. N. G. & C. junct. l. 9. ff. d. J. & J.* omnes obligans ac singulos, nemine excluso. conf. Illust. D. Sam. Cocceji *tract. d. princip. J. N. part. 1. præm. §. 1. & part. 2. obs. 4. n. 15. in vindic.* Excell. D. Kestneri *J. N. & G. c. 1. §. 30.*

§. 2.

Illæ Divinæ Majestatis Decreta in artis formam in-^{Progressus}
 de ab orbe condito deducta ac tractata non apparent, ^{7. n.}
 nisi quatenus limpidissima eorum vestigia in præstan-
 tissima Romanorum Jurisprudencia sparsim delite-
 scunt. Quocirca hæc ex principiis naturalibus Gen-
 tium ac civilibus collecta dicitur in §. 4. *Inst. d. J. &*
J. & in l. 1. §. 2. ff. eod. Unde verisimile videtur,
 Romæ olim fuisse, qui hanc juris partem, omnibus
 præferendam, ex professo tradiderint. Et quamvis
 insecutis temporibus Viri Doctissimi circa hanc scienti-
 am, in formam artis redigendam, oleum ac operam
 insumserint, illorum tamen labores valde imperfecti
 sunt, quemadmodum *Balthazaris Ayala; Alberici*
Gentilis aliorumque scripta ostendunt. Neq̄ huc re-
 ferendus est sat amplus grex *Casuistarum*, qui juris
 planè imperiti, in decidendis casibus conscientiæ, ut
 vocant, cum illo Theologiam & Ethicam perpetuo
 confundunt, & quæstiones, prout incidunt, deci-
 dunt.

§. 3.

Jus Naturæ ex veræ ac solidæ philosophiæ prin- ^{7. n.}
 cipiis derivandum est. Illud enim partem absolvit ^{Pars phi-}
 philosophiæ practicæ; Rev. D. Budd. *Elem. phil. pract.* ^{losophiæ}
p. 2. cap. 1. §. 1. & 3. non in meris contemplationibus ^{practicæ.}
 sed in actionibus consistentis. v. B. Struvius *E. 1. th.*
53. Wesenb. ad tit. ff. d. Inst. & Jur. n. 15. Hinc
Aristot. l. 5. Ethicorum bene ait: *Legem Naturæ esse*
illam ipsam notitiam principiorum practicoꝝ &
conclusionum, quæ ex illis necessaria consequentia di-
cuntur, divinitus insitam mentibus humanis, non so-
 lum

lum de moribus civilibus sed primum de agnitione Dei & obedientia Deo debita, postea de moribus civilibus, qui referendi sunt ad hunc finem, ut DEUS celebretur. vid. Rosin. Antiquit. Rom. lib. 8. c. 1. Ergo id non est in nostro arbitrio positum, sed ad ejus observationem ex voluntate divina, omne humanum genus obstringente, devincimur. Illud in prima creatione homini Deus implantavit, quod mediante dictamine ac usu rationis rectæ cognoscimus. Budd. d. l. cap. 4. sect. 1. §. 7. D. Bodin. Disp. de jure Mundi §. 2. pag. 5. ant. fin.

Es datur.

§. 4.

Existentiam Juris Naturalis in dubium vocare, nihil est aliud, quam Deum ipsum negare, cum id sit voluntas Dei, hominum cordibus indita de illis, quæ agere debemus vel omittere. Quin qui id negant, ex homine, divinam imaginem gerente, brutum formare, & hominum brutorumque, quorum est, extra legem vivere, actiones miscere intendunt. Quin nulla Gens tam barbara, nullus populus tam horridus est, qui generalem hanc menti impressam aut delere aut proflus exuere ideam possit. D. Kestner *Disp. d. stat. Jurispr. §. 1.* Ut taceam, ex ipsa hominis natura legis hujus æternæ ac immortalis existentiam profluere. Quamobrem juris Naturalis cognitionem in Gentibus etiam ferocissimis & omnis doctrinæ expertibus passim Autores observant; uti elegantissime ostendit D. Coccejus *d. tr. p. 1. qu. 1.*

§. 5.

7. N. est certum.

Cum verò, ut dictum, Jus Naturæ ex sanctissima DEI voluntate solummodo sit deducendum, quippe in

pe in qua unice fundatur , & in quam , tanquam ad metam suam , reducitur : exinde porro fluit , esse illud certissimum cum Deo divinâque voluntate nihil certius statui possit, nec inde, nisi summè perfectum, fiat, omni perfectione ipsi Divini Numinis essentia inhærente : utpote sine qua Deus non esset Deus.

§. 6.

Proinde illi prorsus insaniunt , qui præstantissimum hoc jus in tanto hominum & Dd. conflictu pro incerto ac vago reputare non erubescunt, additâ ratione : medium id cognoscendi rationem esse humanam , pro diversitate ingeniorum non semper eandem. Equidem verum est , & quotidiana insuper experientia satis docet, quod diversi diversa sentiant, nec facile quis alterius rationi cedat, verum id rem nondum ferit. Siquidem Jus Naturæ in conclusionibus generalibus , claris, puris ac simplicibus consistit , à nemine sano unquam negatis, per ea , quæ docet *Grot. d. l. proleg. §. 39.* Quodsi itaque quis extra rationem esse illudque negare velit, quod apud homines ; sanâ rectâque mente præditos , dudum evictum : tum non magis hujus erronea ac stulta opinio sanctissimi J. N. labefactat perfectionem ac certitudinem , quam corruptus ægroti sensus optimam optimæ medicinæ vim ac efficaciam. Credo simpliciter , ejusmodi homines dignos esse, non odio sed commiseratione.

J. N. commensiores obliquo vocantur.

§. 7.

Cavendum tamen , ne quis cum hoc jure extra oleas vegetetur , eoque sepositis juribus positivis , ex necessitate , utilitate ac indole cujlibet civitatis in-

J. N. combinandum sum jure positivis.

A 3

trodu-

productis, *add. §. 2. Inst. d. J. N. G. & C. Struvius d. E. 1. th. 56.* in omnibus casibus specialibus, indies-occurrentibus, decidendis utatur, tum enim facile errari potest, nec tamen vitium adest in Jure Naturæ sed in hominibus, ejus Sacro Sancta Decreta atque applicationem non intelligentibus. Et ideo, quod principia J. N. generalia sint, jurisprudentiâ positivâ opus fuit, uti sat bene exponit; Celeberr. Kestner. Fautor meus singulariter colend. *d. Disp. §. 6. & Hahn. ad Wefenb. tit. ff. d. J. & J. n. 17. ad verba: non cum solo gentium jure.*

§. 8.

*Sata prin-
cipia J. N.*

Circa fundamentum hujus Juris Dd. multi multum variant. Ipse ego non aberrabo, si dixero, tot prope esse J. N. principia, quot sunt Doctores. Vir omni elogio major, *Hugo Grotius* qui omnium primus J. N. tractationem postliminio quasi reduxit, hujus juris obligationem *ex custodia societatis, humano intellectui conveniente*, tanquam ex certissimo fundamento primaque origine deducere nititur: utpote cum *nulla societas, & sic nec illa, que genus humanum aut populos complures inter se colligat, sine jure subsistere possit.* v. *Grot. d. l. proleg. §. 7. 8. & 22.* Quod principium *Hobbesius, Cumberlandus*, duo Angli, *Pufendorffius* aliique complures, etsi novum nomen & ille quidem mutuum metum; vid. *Hobbes d. cive cap. 1. A. 2. & seqq.* Iste mutuum benevolentiam; *Rich. Cumbertand. de LL. Nat. cap. 1. §. 4.* Hic mutuum officium; *Pufendorffius d. J. N. & G. l. 2. c. 3. §. 15.* substituerint, sequuntur; quemadmodum demonstrat *Ill. Coccejus d. tract. p. 1. qu. 2. & 3.*

§. 3. *pass.* conferri meretur *cit.* *Disp. D. Kestn. §. 2.*
 ubi variorum principia gregatim posita videbis.

§. 9.

Equidem Societatem rationalem, hominibus pro-
 priam, id est, à Natura inditam esse, extra conten-
 tionis ferram ducitur; sicuti *infr. pos. 5. n. 4. in comm.*
 clarius adstruitur. Verum illa non est hujus æterni
 perpetuæque Juris primum, unicum, verum & ad-
 æquatum principium. Tale demum illud appella-
 tur, ex quo omne Jus Naturæ, non igitur aliqua ejus
 ratio, ultimò per legitimam consequentiam infertur
 atque in illud denique iterum resolvitur. Si ergo
 appareat, ex *custodia Societatis* non omnia J. N. capi-
 ta posse derivari, nec in illam iterum resolvi: simul
 apparebit, hanc Societatis custodiam non posse huma-
 no generi pro adæquato J. N. principio obtrudi.

*Requisita
 principis
 J. N.*

§. 10.

Illam, quam tetigi, Societatis custodiam non esse
 firmum ac solidum J. N. principium, demonstratur. (r.)
 Tota Societatis natura ac indoles consistit in communi
 hominum utilitate, & quidem duratura; *conf. Grot. d.
 prol. §. 18.* Uti ergo privatus privatæ suæ utilitati li-
 citè renunciat; *L. 21. C. mandat. pos. 6. infr.* ita omnes
 communi. Tantùm igitur abest, ut homines ex com-
 muni isthoc commodo obstringantur, ut potius ei-
 dem renunciare queant pro lubitu, aut tu mihi offen-
 das vim, quæ id facere prohibeat. Si Deum dicis,
 eo ipso principium obligatorium ac vinculum J. N.
 ponis in voluntate Dei, non igitur in custodia socie-
 tatis nec promotione utilitatis publicæ. Non proinde
 mihi, principium J. N. in jussu divino consistere, sed
 tibi,

*Societas
 non est
 principium
 J. N.*

tibi, illud in custodia societatis latere, probandum est. Quod enim voluntas Dei obliget homines omnes, adeoque sit principium juris hujus universalis, hoc ipse asseris: at quod societas sit fundamentum J. N. ego nego, adeoque tu me argumentis convincas oportet. Verum causam non derelinquo. Nam (2.) principio societatis admissio, accurata distinctio inter Jus Nat. Gentium Secundarium ac Civile, cum omnia ad custodiam Societatis & promotionem utilitatis communis tendant, planè tollitur. Quin (3.) hac ratione J. N. valde incertum, nec universale nec semper idem foret. Quod enim huic Reipublicæ utile, alteri damnosum esse poterit. Singulis igitur rebus-publicis ac civitatibus juxta suam structuram ac formam applicandum foret, alias communis utilitas non promoveretur. Ita (4.) potentissimus, hac societatis custodiâ non indigens, alios pro lubitu opprimere eisque sua vi, flammâ ac cædibus auferre posset. Nam in J. N. non peccaret, quia communi utilitati ac societati, ex qua omnis obligationis ratio hic ducitur, renunciavit. Per naturam ex societate obligari nequit, qui in illa non vivit, nec ipsius gaudet juribus. Sic (5) posito hoc principio, nulla oritur obligatio, quæ semper jussu superioris præsupponit. At hic in societate nullus est superior, non Deus, quia hic excluditur, non alius, quia extra DEUM nihil humano genere superius. Enim verò (6) ex hac societatis custodia æque inferri possunt turpia, à sanctis Naturæ Decretis aliena: Ut promiscui concubitus; incestus; Sodomia; adulteria &c. Illa enim ad augendam propagandamque societatem multum conducunt:

ducunt : dum his modis communis utilitas , quam pro scopo habet societatis custodia , nimiooperè promovetur. Imò (7) de omnibus criminibus dispensari posset : utpote cum humana societas de suo jure pro arbitrio disponat. Vel si (8) id demum J. N. vocas, quod non turbat societatem, sequitur : nullum crimen naturaliter capite vitæque puniri, nec bella geri, nec in hoc interfectiones , sine quibus tamen ea expediri nequeunt , adhiberi posse. Cum ita omnino societati personæ eximantur , consequenter ipsa societas turbetur. Ipse Adamus (9) cum solus esset, seipsum occidere potuisset, non enim in J. N. in societate consistens , peccâisset. Illi autem qui inter J. N. primævum & hodiernum distinguunt, rem non capiunt. Sed & (10) si societas esset adæquatum J. N. principium ; non posset aliquod jus extra illam fingi : cum elumbe sit disciplinæ principium , ex quo integra disciplina , ejusque capita deduci nequeunt. At non tantum jura inter Deum & homines , verum & inter hos & Angelos reperiuntur , quæ tamen ex custodia societatis neutiquam derivabis. (11) Eremitæ , etsi omni societati renunciaverint (12) latronum collegia, quamvis humanæ societatis hostes , & extra eam sint, non minus tenentur æternis Naturæ Decretis. Porro (13) Idololatria naturaliter licita esset , quia ejus turpitudine ex custodia societatis non demonstratur. Denique (14) nec cultus parentum ; nec (15) libertas matrimoniorum ; nec (16) prohibitio polygamie , aliaque infinita ex societatis principio deducuntur. Ut igitur pateat ; Societatis custodiam pro adæquato Juris Naturalis principio æstimari neutiquam posse : quia

B

subiatio

sublato principio jus durat, ex alio vinculo derivandum. conf. Ill. Dn. Coccej. *laud. tract. d. princip. Jur. Nat. p. 1. qu. 2. §. 9. &c. & p. 2. sect. 2. §. 101. in vind.*

§. 11.

*Societas na
quidem
principium
J. N. cogno-
scendi.*

Enimverò & illi Juris Gentium Dd. aliquid humani patiuntur, qui inter principium J. N. effendi ac cognoscendi distinguunt, illudque in voluntate divina, hoc autem in socialitate collocant. Nam (1) non potest vi ipsius vocabuli principium appellari, quod aliud adhuc supponit: ergo nec societas, voluntatem Dei præsupponens, justos principii naturalis juris terminos complebit. Certè (2) societas est vel extra Deum vel à Deo constituta. Illo casu tu probes vim, quæ illam constituerit, eique jus, omne humanum genus obligaturum, concesserit: Hoc societatem pro principio habere non posse, ultro fateris, quia ita illa non est ante vel extra Deum sed à Deo; hoc est: illa non anterior, non prior sed Deo posterior est. Verum principium appellatur, quod omnium primum, siquæ ex quo sequuntur & deducuntur reliqua, non quod ex alio oritur. Nec enim principium esset, si gigneretur aliunde; ut loquitur Cicero *in Somn. Scipion. cap. 8. post med.* Manifesta proinde rationis pugna, quin ipsius vocabuli contradictio est, *ex custodia societatis omnia J. N. præcepta ultimò posse deduci & tamen Deum præsupponi debere*: vel ut alibi dicitur: *Socialitatis fundamentum ita perspicuum esse, ut omnia J. N. præcepta ex illo facile subsumptione deduci queant.* Accedit (3) quod DEUS plura à nobis requisiverit, quam quidem societatem: hinc non potest hæc dici principium J. N. unicum verum & adæqua-

æquatum. Ergo dum (4) Deus alia præter societa-
tem constituit, ex quibus voluntatem ipsius, jus Nat,
facientem, conspicimus, incongruum videtur, ex u-
no aliquo facto voluntatem Dei demonstrare, ex aliis
non item: vel si posterius concedis, simul admittis,
socialitatem non esse unicum ac adæquatum princi-
pium, de quo contentiois terra dueitur. Sed & (5)
quando quis quærit: cur debeant homines esse socia-
biles? certè ad societatem ipsam refugium sumere ne-
quit. Nam custodia societatis ex ipsa societate non
ostenditur. Aliud est principium probans, aliud res,
probatione indigens. Si proinde dicis, hanc esse de-
ducendam ex voluntate Dei *v. posit. V. n. 4.* non video,
cur hic canon procedat in socialitate, fallat in reli-
quis. Forsitan (6) nisi fallor, quando juxta senten-
tiam Dnn. dissentientium voluntas Dei est supponen-
da: eo ipso innuitur, principium primum & obliga-
torium esse voluntatem Creatoris, Socialitatem verò
actionem, Numinis, per quam voluntas Dei inno-
tescit. At modus probandi non est principium. Hoc
est, ex quo reliqua descendunt: Ille hoc saltem ex-
plicat. In hoc est obligatio: In illo nulla. Hoc juri
Naturæ proprium: Ille omnibus disciplinis est com-
munis. Alias principium J. N. ex Logicorum, Physi-
corum &c. doctrina, nedum ipsa Grammatica, voces
ad declarandam voluntatem suppeditante, desumen-
dum foret. *vid. D. Coccej. d. tr. qu. 2. §. 35. & seqq.*
Et hæc quæstio, fuit genuinum objectum amicæ col-
lationis, Anno Seculi hujus secundo & sequentibus
inter Ill. Dn. Sam. Coccejum ac Excell. D. J. F. Ludo-
vici institutæ; add. D. Cocceji *tr. sæpe citati p. 2. &*

Resolut. dubiorum circa hypothesein de princ. juris Natura: quibus dubia Ludoviciana, aliis impressa typis, inserta sunt.

§. 12.

*J. N. principium est
Voluntas
DEI*

Aliud proinde principium est quærendum, quod certius, solidius omniumque primum est. Hoc subtili ingenio detegit præteriti ac hujus Seculi Gloria, per Illustris Dominus HENRICUS COCCEJUS, Jctus incomparabilis, Præceptor meus omni devotionis cultu prosequendus, & consistit in VOLUNTATE SANCTISSIMI CREATORIS: quâ tota J. N. ratio absolvitur, & ex qua omnia J. N. capita, ipsaque adeo societatis custodia derivari & in quam omnia iterum resolvi possunt. Quemadmodum ex paucis positionibus, eum in finem à Dn. COCCEJO conscriptis, & in prælectionibus Grotianis solidissimè more solito inculcatis, plenius ac luculentius apparebit. DEUS nobiscum, & cum Spiritu suo.

TEXTUS COCCEJANI

Pos. I.

Omnis de jure quæstio eò refertur, quid licitum sit? Id enim jus dicimus. Homines autem potentiis agendi à Natura instructi licitè agunt, vel omittunt, quicquid possunt; donec aliquis, qui prohibere rectè potest; prohibeat aliquid agi vel omitti.

COM-

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

Esse DEUM ac supremum aliquod Numen, ratio & Gentium consensus, & continuata à primis usque hominibus traditio & denique insita mortalibus persuasio abundè docent. v. Cicero *d. Nat. Deor. l. 1. 2. & 3.* Ipse homo suam intuens naturam, in se deprehendit mentem variis operandi facultatibus conceptuque entis infinitè perfecti pollentem. Sentit eam non esse à nihilo: nec à seipsa: nec à casu fortuito: nec ab ulla mundi potentia. Igitur tamdiu solidè concluditur; *Inest mihi idea entis meipso perfectioris, ergo extra me existit ens me ipso perfectius:* donec animam suarum esse idearum, operationum & passionum causam efficientem probetur, eique intelligendi volendique facultas absque existentia & concursu entis perfectioris asseratur. Existentia Dei probatur (1) ex operationibus animæ

Ecquid porro religionem animis, ecquid terrorem conscientis incuteret, nisi extra nos ens existeret, infinitis modis perfectius? Hæ autem mentis passionem omnino causam supponunt. addi potest Bachman. *Theol. Nat. cap. 3. & 4.* Et Hultius *de princip. credendi L. 1. sect. 7. passim.*

§. 2.

Sed & indubitata entis supremi existentia ex ipsa humani corporis structura evidenter satis apparet. Latet in eo insignis motus & liberrima operandi facultas. Cum igitur homo eandem sibi non concesserit, nec illam absque concursu alterius causæ, à qua (2) ex facultate corporis

agendi principium fluit, in actum deducere queat, nec in æternum ea duret, nec semper eadem permaneat, sed variis casibus, extra hominis potestatem ac voluntatem positis, obnoxia sit, inde pariter necessaria formatur consequentia; Ens esse superius multoque præstantius, à quo illa facultas corporisque potentia promanavit, & semel concessa sapienti modo conservatur.

§. 3.

(3) *ex cre-
atione hu-
jus uni-
vers.*

Inprimis Divinus Naturæ Autor præclarissimo creationis Mundi rerumque in eo visibilium opere suam existentiam hominibus, ceu indicio æterno, commonstravit. Homo paululum circumspiciens, intimisque animi recessibus contemplanis stupendum hujus universi apparatus, nedum incomparabilem ejus ornatum & admirandam concinnitatem, denique immotum ordinem atque accuratam omnium rerum ad certum finem directionem; in mente sua statim convincitur: DEUM esse & superius Numen atque Artificem esse, à quo ea, quæ in nostrum cernendi sensum cadunt, tanquam à prima Causa, producta, adhuc sapienter conservantur & reguntur. Est inquam certissima causarum causa, quæ rebus initium dedit, & fines singulis præscripsit. Utique enim in aliquo primo subsistendum est. vid. Pufend. *d. Offic. hom. & Civ. c. 4. §. 2.* Et hic modus existentiam Numinis demonstrandi omnium efficacissimus est, teste D. Buddæo in *Elem. phil. theor. tom. 2. part. 6. cap. 3. §. 9.* Quo argumento ipse Apostolus *ad Rom. c. 1. v. 19. & seqq.* utitur.

§. 4.

§. 4.

Et profectò dicendum est, tum ea, quæ in nobis, ^{(4) ex de-} tum ea, quæ extra nos existunt, nostrumque visum ^{ductione} undiquaque cingunt, aut à casu quodam fortuito ex- ^{ad absur-} titisse, aut causam habere Sapientissimam. Prius af- ^{dum.} firmare, foret absurdum: cum casus fortuitus omnem sapientiam excludat, quæ tamen ex eorum produ- ctione, ordine ac conservacione apparet. Posterius dicere, est nominare ens sapientissimum & perfectis- simum, scilicet DEUM.

§. 5.

Posteaquam igitur infinito huic Numini, quod re- ^{Potentia} vera existit, omniumque, etiam minimorum, accu- ^{hominum} ratissimam curam habet, placuit, ad meditandam ad- ^{naturales} mirandamque suam gloriam, quin & exequenda sa- ^{sunt à Deo.} pientissimæ suæ voluntatis placita homines procreare, eosque in medio universi hujus centro terræque sinu collocare: simul illos potentiis *agendi* vel *omittendi* naturalibus benignissime instruxit, & non solum cor- pori mirandas vires attribuit, sed cum primis animæ divinitatis suæ particulam insevit. Quas naturæ fa- cultates manus & pedes & tota corporis figura men- tisque operationes clarè evincunt. Quocirca illarum existentiam hic demonstrare nolo, cum omnium Gentium judicio, hominum confessione, quin prop- riâ cujusque experienciâ sint perspectæ & in con- fessio.

§. 6.

Ex hoc naturalium facultatum, quas in nobis ex- ^{Homines,} istere voluit summus rerum Arbiter, complexu ea- ^{que possunt} rumque sine prima elicitur veritas: HOMINES ^{agunt li-} ^{cidè} QUIC-

QUICQUID POSSUNT, JURE POSSUNT. Nam (1) contradictorium foret, liberam agendi facultatem à Natura habere, nec tamen per naturam agere posse: cum datâ potentiâ & ipse actus datus intelligatur. Accedit (2) Naturam nihil frustra fecisse. *pos. 4. n. 5.* At illæ facultates extra usum frustra concessæ viderentur, nec hujus actionis divinæ, aliquis finis demonstrari posset. Quin (3) si non licet, necessariò causa, actiones nostras impediens, dœceri debet. Quod enim facultatem, quod motum agendi habeamus, patet. Hoc ipsum ego, tu, ille, nos omnes videmus. Et sic non est probandum. At quod talis facultas naturalis sit restricta, nondum apparet, sed hoc dubium, adeoque demonstrandum. Hinc (4) pro libertate agendi pro lubitu tamdiu præsumitur, donec probetur restrictio, & ex ipsa contrariorum natura sequitur, licitum id esse, quod non est prohibitum. v. D. Coccej. *d. tract. p. 1. qu. 3. §. 9.*

§. 7.

Donec appareat prohibitio.

Etsi autem isthæc naturalis agendi potentia omnis permissivi juris fons sit ac principium *pos. 11. ibique comm. §. 3.* non tamen illa se in infinitum extendit, sed suis limitibus circumscripta, tamdiu durat, donec ejus *prohibitio* ritè doceatur. Hinc possunt mortales vi concessæ *facultatis* de se ipsis ac rebus suis, ut libet, statuere, sed non possunt ob *prohibitionem* Creatoris semet ipsos destruere, nec aliorum involare in jura, turbare cæteros, invadere, lædere, violare, nisi quidem eâ, quâ fruuntur, libertatè abuti, in latronum numero collocari, & luporum leonumque naturam imitari velint, conf. Celéb. Gundling. *d. Effic. met. c. 2. §. 2. 3.*

§. 8.

§. 8.

Quemadmodum igitur naturalis hominum, absque ulla prærogativa in hanc lucem emissorum, status in summa libertate ac æqualitate consistit. *comm. ad pos. III. §. 2.* exinde irrefragabiliter sequitur: huius primævi status restrictionem ex *voluntate DEI*, prohibendi vim ac jus habentis, tantum oriri; *rationes vide in comm. ad pos. III. §. 3.* ante illam vero nullum agendi impedimentum esse, neque adeo iniustitiam concipi posse, quorsum collimat Apostolus *ad Rom. c. 4. v. 15. siquidem inquit ubi non est lex, ibi nec legis transgressio est.*

Qua si a DEO.

§. 9.

Hinc si quis me in illius naturalis potentia exercitio impedire velit, cui id à Deo non est permixsum; *vid. comm. ad pos. III. §. 1.* terminos propriae facultatis jurisque concessi notorie excedit & ostendit, nonne sed seipsum esse iniustum; *pos. VII. ibique comm. §. 3.* cum illi in suas facultates, non in meas jus comperat. *pos. V. n. 2.* Sola sanctissima Dei voluntas hic actus malos vel bonos, permixsos vel prohibitos determinat.

Non ab alio, nisi ex concessione DEI.

§. 10.

Abit proinde in fumum illorum sententia: qui natura Naturæ in intrinseca bonitate vel turpitudine consistere nugantur; *Grot. d. l. L. I. c. I. §. 10. n. I.* Cum enim (1) jus Naturæ & quidem omne ex DEI voluntate sit solummodo derivandum: patet ultro, ante vel extra illam nullam juris rationem esse vel finiri posse. (2) Omnes hominum actiones naturaliter sunt indifferentes *per §. 6.* & quod mali sint, demum

Hinc intrinseca bonitas rejicitur,

C

ex

ex voluntate Creatoris prohibente fluit. *per §. 8. (3)* Malum est, quod prohibitum non quod permiffum. Illa igitur prohibitio oritur vel à Deo vel ab alio: si-
 ve quod eodem recidit, aut à Creatore aut à Crea-
 tura. Non ab alio si-ve creatura, quia nemo, nec
 potentiffimus Spiritus, ipse creatus, meas actiones
 restringere potest. Ergo à Solo DEO Creatore; qui
 id, quod dedit, pro lubitu prohibere, potest. *comm.*
ad pos. III. §. 3. Planè (4) si Deus ad intrinsecam quan-
 dam bonitatem obligaretur, aliquid necessariò vel
 præcipere vel vetare teneretur, atque ita ens, Deo
 vel coævum vel simile, nedum superius, cogendi
 vim habens, statui deberet, quod sine summo sce-
 lere admitti nequit. conf. Pufendorff *d. J. N. & G. L.*
1. c. 2. §. 6. Sed nec (5) potest doceri, in quo consistat
 illa intrinseca bonitas. Frustra igitur jaçtatur, quod
 probari nequit. Non apparere & non esse, morali-
 ter idem est. add. Ill. D. S. Cocceji *tract. d. princ. J.*
N. quest. 2. §. 42. Ut proinde immota sit regula: *Jus*
hic vocari, quicquid est licitum; nec à Deo prohibi-
tum.

TEXTUS COCCEJANI

Pos. II.

In qua quæstione duo sunt distincta: (1) Facul-
 tas illa naturalis agendi, quæ, quatenus non ap-
 paret ritè prohibita vel restricta, est facultas legi-
 tima, & idem quod vulgo dicitur, *jus con-*
cessi-

esivum. (2) Prohibitio ejus, qui jure prohibere & terminos facultati huic ponere potest, quod vulgò dicitur *jus præceptivum*. Ex illa *libertas*; ex hac *necessitas* agendi vel non agendi seu obligatio nascitur. Utrumque continetur l. 7. ff. d. legib. & c. 4. dist. 3.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

In positione præcedenti perillustris Dominus Coccejus normam juris genuinam solidè explicuit ejusque principium. Hoc consistit in voluntate DEI, omnes creaturas, quæ illam intelligere possunt, obligante. Unde simul patet: ob mentis defectum J. N. in bruta non cadere. Sed quæstionis inculcatæ duo membra sunt diversa. (1) Permissio seu agendi facultas. (2) ejus restrictio sive prohibitio. Hæc nullatenus possunt nec debent confundi, nisi omnem juris rationem turbare velimus.

Facultas agendi à prohibitione est distincta.

§. 2.

Ex quo colligitur: *Hobbesii*, Malmesburiensis Philosophi *jus omnium in omnia*; quod solam respiciendo permissionem corporisque robur fingit, indeque bella, mutuas cædes injurias &c, tanquam ex naturali libertate fluentes, deducit: & hinc mutuum metum natum esse, eumque causam fuisse ait, quod homines in civitates sese receperint, ad cujus proinde custodiam ex pacto obligarentur. Unde concludit

Hobbesius & Spinoza refutantur.

QUICQUID POSSUNT, JURE POSSUNT.
 Nam (1) contradictorium foret, liberam agendi facultatem à Natura habere, nec tamen per naturam agere posse: cum datâ potentiâ & ipse actus datus intelligatur. Accedit (2) Naturam nihil frustra fecisse. *pos. 4. n. 5.* At illæ facultates extra usum frustra concessæ viderentur, nec hujus actionis divinæ, aliquis finis demonstrari posset. Quin (3) si non licet, necessariò causa, actiones nostras impediens, doceri debet. Quod enim facultatem, quod motum agendi habeamus, patet. Hoc ipsum ego, tu, ille, nos omnes videmus. Et sic non est probandum. At quod talis facultas naturalis sit restricta, nondum apparet, sed hoc dubium, adeoque demonstrandum. Hinc (4) pro libertate agendi pro lubitu tamdiu præsumitur, donec probetur restrictio, & ex ipsa contrariorum natura sequitur, licitum id esse, quod non est prohibitum. v. D. Coccej. *d. tract. p. 1. qu. 3. §. 9.*

§. 7.

Donec appareat prohibitio.

Etsi autem isthæc naturalis agendi potentia omnis permissivi juris fons sit ac principium *pos. 11. ibique comm. §. 3.* non tamen illa se in infinitum extendit, sed suis limitibus circumscripta, tamdiu durat, donec ejus *prohibitio* ritè doceatur. Hinc possunt mortales vi concessæ *facultatis* de se ipsis ac rebus suis, ut libet, statuere, sed non possunt ob *prohibitionem* Creatoris semet ipsos destruere, nec aliorum involare in jura, turbare cæteros, invadere, lædere, violare, nisi quidem eâ, quâ fruuntur, libertate abuti, in latronum numero collocari, & luporum leonumque naturam imitari velint. conf. Celeb. Gundling. *d. Effic. met. c. 2. §. 2. 3.*

§. 8.

Quemadmodum igitur naturalis hominum, absque ulla prærogativa in hanc lucem emissorum, status in summa libertate ac æqualitate consistit. *comm. ad pos. III. §. 2.* exinde irrefragabiliter sequitur: hujus primævi status restrictionem ex voluntate DEI, prohibendi vim ac jus habentis, tantum oriri; *rationes vide in comm. ad pos. III. §. 3.* ante illam vero nullum agendi impedimentum esse, neque adeo injustitiam concipi posse, quorsum collimat Apostolus *ad Rom. c. 4. v. 15. siquidem* inquit *ubi non est lex, ibi nec legis transgressio est.*

Qua si a DEO.

§. 9.

Hinc si quis me in illius naturalis potentia exercitio impedire velit, cui id à Deo non est permissum; *vid. comm. ad pos. III. §. 1.* terminos propriae facultatis jurisque concessi notorie excedit & ostendit, non me sed seipsum esse injustum; *pos. VII. ibique comm. §. 3.* cum illi in suas facultates, non in meas jus competat. *pos. V. n. 2.* Sola sanctissima Dei voluntas hic actus malos vel bonos, permissos vel prohibitos determinat.

Non ab alio, nisi ex concessione DEI.

§. 10.

Abit proinde in fenum illorum sententia: qui jura Naturæ in intrinseca bonitate vel turpitudine consistere nugantur; *Grot. d. l. L. 1. c. 1. §. 10. n. 1.* Cum enim (1) jus Naturæ & quidem omne ex DEI voluntate sit solummodo derivandum: patet ultro, ante vel extra illam nullam juris rationem esse vel fingi posse. (2) Omnes hominum actiones naturaliter sunt indifferentes *per §. 6.* & quod mali sint, demum

Hinc intrinseca bonitas rejicitur,

C

ex

ex voluntate Creatoris prohibente fluit. *per §. 8. (3)* Malum est, quod prohibitum non quod permiffum. Illa igitur prohibitio oritur vel à Deo vel ab alio: fivè quod eodem recidit, aut à Creatore aut à Creatura. Non ab alio fivè creatura, quia nemo, nec potentiffimus Spiritus, ipfe creatus, meas actiones restringere potest. Ergo à Solo DEO Creatore; qui id, quod dedit, pro lubitu prohibere, potest. *comm. ad pos. III. §. 3.* Planè (4) fi Deus ad intrinsecam quandam bonitatem obligaretur, aliquid necessariò vel præcipere vel vetare teneretur, atque ita ens, Deo vel coævum vel fimile, nedum superius, cogendi vim habens, statui deberet, quod sine summo scelerè admitti nequit. *conf. Pufendorff d. J. N. & G. L. 1. c. 2. §. 6.* Sed nec (5) potest doceri, in quo consistat illa intrinseca bonitas. Frustra igitur jactatur, quod probari nequit. Non apparere & non esse, moraliter idem est. *add. Ill. D. S. Cocceji tract. d. princ. J. N. quest. 2. §. 42.* Ut proinde immota sit regula: *Jus hic vocari, quicquid est licitum; nec à Deo prohibendum.*

TEXTUS COCCEJANI

Pos. II.

In qua quæstione duo sunt distincta: (1) Facultas illa naturalis agendi, quæ, quatenus non apparet ritè prohibita vel restricta, est facultas legitima, & idem quod vulgò dicitur, *jus concessi-*

cessivum. (2) Prohibitio ejus, qui jure prohibere & terminos facultati huic ponere potest, quod vulgò dicitur *jus præceptivum.* Ex illa *libertas*; ex hac *necessitas* agendi vel non agendi seu obligatio nascitur. Utrumque continetur l. 7. ff. d. legib. & c. 4. dist. 3.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

In positione præcedenti perillustris Dominus Coccejus normam juris genuinam solidè explicuit ejusque principium. Hoc consistit in voluntate DEI, omnes creaturas, quæ illam intelligere possunt, obligante. Unde simul patet: ob mentis defectum J. N. in bruta non cadere. Sed quæstionis inculcatæ duo membra sunt diversa. (1) Permissio seu agendi facultas. (2) ejus restrictio sive prohibitio. Hæc nullatenus possunt nec debent confundi, nisi omnem juris rationem turbare velimus.

Facultas agendi à prohibitione est distincta.

§. 2.

Ex quo colligitur: *Hobbesii*, Malmesburiensis Philosophi *jus omnium in omnia*; quod solam respiciendo permissionem corporisque robur fingit, indeque bella, mutuas cædes injurias &c. tanquam ex naturali libertate fluentes, deducit: & hinc mutuum metum natum esse, eumque causam fuisse ait, quod homines in civitates sese receperint, ad cujus proinde custodiam ex pacto obligarentur. Unde concludit,

Hobbesius & Spinoza refutantur.

populum in civitatem hanc omne jus suum transtulisse, & sic principem nihil injustè agere &c. & erroneum & impium esse, quia ita existentiam J. N. effectivè negat : ut demonstrat D. H. Coccejus in *diff. Heideleb. d. jure omnium in omnia* : cujus summa extat in Dn. S. Cocceji *tract. d. princ. Jur. Nat. p. 1. qu. 1. §. 3. & seqq.* Eodem si non majori erroris luto fascinatus fuit *Spinoza*, satis refutatus à Pufend. *d. J. N. & G. l. 2. c. 2. §. 3.*

§. 3.

Status Natura est status libertatis, ac non licentia.

Certè abominor philosophiam, quæ jus hominum in statu naturæ solâ potentiâ definit, cupiditate, appetitu, ita ut tantum cuique liceat jure, quantum valet potentia, nihilque prohibitum, nisi quod nemo cupit vel potest. Deum rogo, det hominibus mentem sanam in corpore sano, ne speculationibus his nimium immersi, sensim sine sensu catastro atheorum reperiantur inscripti. Licitum quidem mortalibus, in tali statu facultates, à Natura concessas, pro lubitu in actum deducere, sed tamdiu, donec earum adsit restrictio : cum limites illis Rex omnium Regum posuerit. *comm. ad pos. I. §. 8.* Nec enim fas est, ostenso corporis robore, ruere in infinitum, & præeunte conficto *jure omnium in omnia*, contradictionem involvente, eò, quo pes fert, dissolutè evagari.

§. 4.

J. N. concessum libere?

Ex *permissione* sive potentia naturali, oritur legitima facultas pro lubitu agendi. Et jus nostrum nihil aliud est, quam libertas illa naturalis. Hanc naturæ potentiam Grotius *d. l. L. 1. c. 1. §. 4.* Vocat moralem ; Jus Romanum in *l. 4. pr. ff. d. stat. homin. libertatem* :

tatem : quæ est fons omnis juris ac principium. Nam si liberè possum agere, etiam possum licitè & justè. Si ita non possum, ago id, quicquid ago, injustè illicitè. Omnis agendi facultas, omnisque membrorum humanorum extensio sensum liciti vel illiciti, permisi vel prohibiti involvit. Talis agendi facultas, nondum restricta, appellatur *jus concessivum*.

§. 5.

Rursus ex prohibitione à Deo facta; *comm. ad pos. I. §. 8.* & probata *comm. ad pos. IV. n. 1. §. 1.* oritur obligatio agendi atque necessitas. Et quidem agendi, si præcipit, vel *omittendi*, si prohibet. Nam omnis voluntas, dum agit, aut aliquid vult aut non vult. Puffend. *d. L. 1. c. 4. §. 2. in med.* Quemadmodum igitur permissio, quæ vocatur *jus concessivum*, consistit in libertate; §. *præc.* ita prohibitio, quæ appellatur *jus præceptivum* sive *decretorium* in necessitate, in obligatione, in vinculo vertitur. In hoc jure non ago, quando volo, sed agere debeo, utut nolim. Hic facultas naturalis non est libera sed restricta. Hic est necessitas non libertas.

J. R. præceptivum unde?

§. 6.

Isti duo juris fontes exemplo demonstrari possunt. Scilicet permissio sive *jus concessivum* accuratè in dominio elucet. Hoc pro lubitu uti & abteri possumus. Competit nobis in hoc facultas disponendi de ipsa substantia. De nostro licitè dicimus legem, *pos. VI. infr.* Prohibitio seu *jus præceptivum* apparet ex pactis & conventionibus. Nam hic semper agere vel non agere debemus. Budd. *d. tr. c. 2. §. 5.* Hic adstringimur necessitate alicujus rei agendæ. *pr. Inst. d. obligat. D.*

Illustratio utriusque.

Coccej. *Hypomn. Inst. l. 3. t. 14. §. 1.* Hic sublata est libertas sive naturalis agendi vel omittendi facultas per prohibitionem justam, à Deo factam, qui voluit servari pacta. *per pos. VI. ibique comm. §. 6. Puffend. d. l. L. 3. c. 4. §. 2.* Utrumque jus, videri potest in usufructu; qui est: *jus utendi fruendi*: Hactenus exprimitur *jus concessivum* sive libertas agendi, dum fructuarius instar Domini fructibus ad suum beneplacitum uti potest: *sed salva substantia: pr. Inst. d. usufr. L. 1. ff. eod.* His verbis illa naturalis facultas restringitur, dum fructuarius rem conservare & integram præstare obstringitur. Ex quo apparet *jus præceptivum*. Non minus utrumque nobis ostendit definitio libertatis. *vid. §. 1. Inst. d. jur. person. juncta L. 4. ff. d. stat. hom.* ubi dicitur, quod sit (1) *naturalis facultas ejus, quod cuique facere libet*; En jus permissivum! (2) *nisi quid vi aut jure prohibetur*: En jus præceptivum! Et sic in multis aliis.

TEXTUS COCCEJANI

Pos. III.

Jus hoc prohibendi competit soli rerum Creatori, & cui is concessum id voluit.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

*Imperantes sunt
Des Vicarii.*

Facultas prohibendi sive impediendi naturales hominum potentias nulli creaturæ per se & à se competere potest. Quicquid autem summæ in his terris

ris

ris potestates agunt, id auctoritate divinâ exequuntur. Quam ob causam Dii vocantur, Deique Vicarii; Sap. 6. v. 5. Ps. 82. v. 6. cum regimen suum, ex gratia divina derivent, & omne jus ipsorum Dei gratiâ i. e. Dei auctoritate & loco *von Gottes wegen* ipsis competat. D. Coccej. *disp. d. summ. pot. §. 1. juncto prov. v. 8. v. 15, 16. Rom. c. 13. v. 1.*

§. 2.

Enimverò omnes homines in statu naturæ sunt æquales & inter se pares, veluti Reges. Æquales sunt, qui æqualia possunt. Possunt æqualia, qui æquale jus possident. At verò omnes homines, eodem modo absque ulla potestatis ac ordinis differentia in domicilium terræ producti, & iisdem perfectionibus iisdemque defectibus conspicui, jure æquali fruuntur. Et ut robustiores corporis robore infirmiores: ita infirmissimi, ingenii viribus robustiores non rarò superant. Quin & robustiores uno actu & ictu infirmissimi, & infirmissimi uno sæpius momento robustissimi evadere possunt: ut proinde hac de re Natura nihil certi determinaverit. Sunt igitur omnes homines naturâ inter se æquales. Nullus in alium gaudet ~~gaudet~~ Imperio, nec sceptrâ tenet, sed omnes sunt homines & subditi unius Domini, puto Dei.

Homines naturâ sunt æquales.

§. 3.

Hinc (1) solus Creator Divinus, cujus omnipotentia est in confesso, facultatem, quam dedit, cum non potuerit dare, pro lubitu restringere & certo modo ac lege dare vel auferre valet. Grot. *J. B. & p. prol. §. 11.* (2) In cujus potestate est, dare omnia, in ejus potentia sit, dare partem, sive qui potestatem in omnia habet,

Deus solus prohibet hominum potentias.

habet, etiam in actiones hominum habeat, oportet. Dum ergo (3) omnes creaturæ suas facultates à solo Deo accipere, nihil à se ipsis: hinc præter eum nemo illas impedire potest. (4) Nulli jus in opus Creatoris debetur, nisi tantum Creatori, qui id produxit. Accedit (5) quod extra Deum nulla vis sit, quæ universo humano generi leges præscribere & in transgressores pœnas statuere possit. v. Budd. *d. p. 2. c. 4. sect. 1. §. 3. 4.* Porro (6) jus Naturæ est lex, quæ per naturam absque superiore concipi nequit. *per §. 1. qualis est solus sapientissimus hujus universi conditor.* Ex quo indubiè sequitur: principium J. N. obligatorium ex hac *prohibitione Divina* non aliunde oriri. In quod omnes Gentes consentiunt; ut elegantissimè præbat. Ill. D. Sam. Coccejus *in prælaud. tract. d. princ. J. N. part. 1. pass.*

*Illustratur
id exempla
J. Rom.*

§. 4.
Enimverò ex dicto Cocceji tractatu locisque ibi allegatis abunde constat: Gentiles ipsos jus Naturæ non ex societatis custodia, vel alio aliquo principio incerto vago ac infirmo sed ex sola *voluntate Divina* deduxisse. Idem secuti sunt J. C. Romani, qui in suis legibus obligandi principium ex voluntate superioris eliciunt. Lex dicitur regula, à superiori præscripta. Plebiscitum à plebe. S. C. tum à senatu. Prætorum Edicta à prætore. Principum placita à principe. v. *tit. Inst. d. J. N. G. & c. §. 4. & seqq. Struv. Ex. 2. tb. 6. & c. D. Kestn. d. tr. c. 1. §. 6.*

*Sententia
Dd. J. N.
referunt.*

§. 5.
Equidem Dd. J. N. omnes hoc non negant: *DEO esse parendum.* Quippe quod nemo abnuet. Statuunt tamen

tamen plerique illud in obscuro manere, quomodo Dei voluntas probetur. Igitur socialitatem voluntati divinæ subalternant, illamque huic quasi in subsidium porrigunt. Sive clariùs: dicunt, *voluntatem Dei* esse principium J. N. essendi; *Socialitatem* autem cognoscendi. Verum his supra jam refutatis, Deum voluntatem suam toti humano generi declarasse, luculenter demonstrabitur in positione sequenti & exegesi, ei subiecta.

TEXTUS COCCEJANI

Pos. IV. N. I.

Voluntas autem ita prohibendi ostenditur tum ex verbis: tum verò (1) ex motibus & instinctibus intrinsicis in homine à natura conditis.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

Ostensum fuit in antecedentibus, facultatem prohibendi, sive naturales hominum potentias restringendi soli competere DEO. At non sufficit prohibendi (1) facultatem esse demonstratam, sed insuper requiritur, prohibentis (2) ut voluntas probetur. Nam non sequitur; Deus, ceu ens omnipotens, potest prohibere, ergo etiam vult. Facultas agendi non semper involvit actum. Proinde, Deum voluisse hominum potentias restrictas, nunc ostendum est.

A posse ad esse non valet consequentia.

D

§. 2.

§. 2.

*Voluntas
declaratur
verbis &
factis.*

Constat, & ex invictis rationibus patet, declarationem voluntatis expediri certis signis: quæ sunt quasi pictura animi, quibus mediantibus alteri alterius voluntas nota redditur ac genuinus voluntatis sensus depingitur. Ejusmodi signa sunt *verba & facta*. Nam non solum verbis, sed & factis voluntas cognoscitur. per Ill. Coccej. *Disp. d. Eo, quod just. in dub. sect. 1. §. 3. & 4.* Ita quoque DEO placuit, voluntatem suam verbis declarare & factis. Verba faciunt *revelationem* nec sola sufficiunt ad jus universale: at factis hoc dignoscitur. Ergo jus Naturæ sive universale ex facto naturæ non nudis verbis deducendum, etsi hæc illud illustrent ac confirment.

§. 3.

*Jus positivum
universale
revelatur.*

Nimirum mera verba absque facto divino non constituunt jus, ex quo omnes obligantur. (1) Pos sunt illa in notitiam omnium pervenire ac singulorum, & non possunt. Igitur priori casu adest obligatio, non posteriori, per naturam lex nequit obligare, nisi de illa constet. Imò (2) etiamsi ea sint, tamen ob defectum honestæ & decentis educationis, itidem effectus cessat. (3) Verba sæpius sunt ambigua, facileque memoria possunt excidere, atque sic obligatio non contineretur intra certos fines. Porro (5) verba pos sunt prohiberi, quemadmodum sæpius tyranni fecerunt, consequenter omnia hominum sub his viventium, facta extra vim pœnæ essent. Ut proinde *jus positivum universale*, quod nonnulli fingunt, in auras vaneſcat. Per ea, quæ dicit Ill. Coccej. *in d. Resol. dub. ad §. 3. n. 5. &c.* Multò sapientior fuit supremus

mus rerum arbiter, quam ut jus, ad finem mundi duraturum, omneque humanum genus obligaturum, solis verbis promulgare voluerit,

§. 4.

Super est, ut dispiciamus, quomodo voluntas DEI, omnes homines obligatura, intelligatur. Scilicet illa cognoscitur ex *ipso Nature facto*, veluti indicio perpetuo operum Creatoris; quod est: *naturale intelligendi medium, ita in conspectum omnium veniens, ut omnes ac singuli, qui unquam nati vel nascituri sunt, voluntatem Numinis supremi exinde percipere queant.* Placuit enim Majestati Divinæ in naturalibus voluntatem suam magis factis quam verbis declarare. Tametsi autem in revelatione jus deprehendatur universale, cui omne humanum genus adstringi debuit: Illud tamen ex lumine rationis quoque apparet, & repetitionem voluntatis divinæ, facto declaratæ, continet, nec obligat nisi illos, qui notitiam ejus consecuti sunt; conf. Grot. *d. l. l. c. 1. §. 15. n. 2.* & tamdiu pro particulari merito censetur, donec universalis ejus revelatio probetur.

f. N. probatur ex facto Nature.

§. 5.

Talia facta sunt motus & instinctus intrinseci, à natura in homine conditi: quos ipse Grot. *l. 1. cap. 2. §. 1. n. 1.* jam agnoscit & *prima nature* appellat.

Instinctus sunt spiritus animales, homines non ad cupiditatem solum sed & ad aversionem ducentes. Unde Dei voluntas accuratè demonstratur. Nam dum Creator indidit creaturis stimulum illas ad ali-

*Veluti in-
instinctibus
intrinsecis.*

quid agendum vel non agendum moventem vel deterrentem: ex eo solidè concluditur, Deum aut velle aut nolle, eas aliquid agere, ne ille motus frustra creatus videatur. *per pos. IV. n. 5.*

§. 6.

Illustratio.

Ostenditur hoc cumprimis ex illis instinctibus quatuor generalibus, in universo animantium genere deprehensis. Sic quia Deus implantavit stimulum acrem ad conjunctionem cum individuo diversi sexus: quia impressit instinctum ad procreationem & propagationem humani generis: quia indidit generantibus motum ad educationem prolis: quia denique in sevit propensionem ad corporis defensionem: ex his omnibus luculenter constat, Deum velle, ut tales instinctus ad actum traducantur. Et eatenus jus naturæ dicitur jus, *quod Natura, id est Deus, omnia animalia docuit; in pr. Inst. d. J. N. G. & C. & in L. 1. §. 3. ff. d. J. & J.* Ita Cain, se mortem meruisse, ex conscientia motu judicavit. *Gen. c. 4. §. 13. & 14. Grot. d. l. 1. c. 2. §. 5. n. 3. D. Coccej. Diss. d. Sacrosanct. talion. jur. §. 29.* Ipse Gentium Apostolus *ad Rom. c. 2. §. 14. & 15.* ad hunc modum provocat: dum Gentes ex conscientia motu sese accusare, & sic legem naturalem agnoscere tradit. Et *Grot. d. l. prol. §. 20.* ob injustitiam in tyrannorum pectoribus conscientia tormenta & laniatus describit.

§. 7.

Dubium reseruitur.

Neque verò quisquam dixerit, sæpius in homine reperiri motus vitiosos, v. g. vindictæ cupiditatem, alieni concupiscentiam &c. atque adeo ex hoc probandi modo hominem Ethnicum, cujus mores ad

ad vitia sunt proclives, non posse convinci, Etenim (1) motus, à Natura inditi, non sunt vitiosi, nec pugnant cum recta ratione, cum Deus nihil vitiosè creaverit. Sed illa vitia fluunt ex libidine ac morum depravatione. Hinc (2) optimè ex solo rationis lumine ostendi potest: nemini suum esse auferendum, etsi Gentilis contra hoc præceptum peccet. Imò (3) homines revelationem habentes, illud Numinis decretum, sequendo affectus pravos & corruptos multoties violant., aliorumque vivendi spongas illicite exprimunt.

TEXTUS COCCEJANI

Pos. IV. n. 2.

Ex actionibus Creatoris; ipsa scil. rerum, quæ nobis apparent, creatione & conservatione; quin ipsa earum naturâ & circumstantiis.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. I.

Modi, de quibus in hac positione mentis injicitur comprehenduntur sub uno Naturæ factō, five sub *actione Creatoris*, à qua motus, jam explicati, *vid. pos. præc.* non excluduntur. In omni autem actione considerari debet (1) ipsa actio (2) ejus finis (3) media (4) natura & circumstantiæ. Non ergo hic sunt quinque modi probandi. ut alicu-

*Requisita
actionis.*

bi dicitur, sed unus, nimirum factum Naturæ five Dei. *comm. ad pos. præc. §. 4.* At hæc actio declaratur illis modis, quos ex Logicorum doctrinâ experimur.

§. 2.

*Agens
vult, quod
agit.*

Igitur dum Deus agit, ultro vult id, quod agit, & quicquid actui necessario cohæret. Positâ actione, ponitur agentis voluntas. Actio, seu effectus, supponit voluntatem, tanquam causam. Quod Deus agit, nihil est aliud, quam actio, à voluntate Dei perfecta. Igitur probatâ Dei actione, simul ejus voluntas probatur.

§. 3.

Illustratio.

Hinc ex eo, quod Deus duplicem sexum creavit, eique facultatem ac propensionem ad cohabitandum indidit: probatur, Numen Divinum velle, ut talis potentia & motus expediatur, *Lactant. L. 6. cap. 23. in princ.* Seminis humani nullus est usus, nisi ut ex illo partus formeretur. Ubra, lacte ebullita, *fœminis* non alia de causa sunt data, quam ut hac ratione partus, qui usque ad maturitatem in utero materno contineri nequit, alatur. *Aristot. L. 1. polit. c. 8.* Terra, & quæ ex hac proveniunt, hominis causa creata sunt; utpote qui ipso actu in medio ipsius à Natura positus est. *v. pos. V. n. 1. ibique comm. §. 2.* Linguae concessio monstrat, nos esse sociabiles. Ipse Gentium Apostolus *ad Rom. c. 1. v. 20.* creationem allegat, dum existentiam voluntatis divinæ five J. N. Judæis inculcat. Et Servator indissolubilitatem nexus conjugalis Pharisæis demonstraturus, eodem argumento utitur *Matth. 19. v. 6.* ibi: *quod Deus conjunxit, homo ne separet.* Quo ipso

ipso hanc matrimonii naturam Deum voluisse ostendit : ut vir & uxor in perpetuum cohabitent, nec nisi morte ab invicem separentur. Et sic in aliis.

TEXTUS COCCEJANI

Pos. IV. n. 3.

Ex actionum fine necessario vel probabili, qui est ipsa intentio ac voluntas agentis.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

Creator, quicquid agit, non fortuito agit, sed *alio omni: habet finem.* semper ob certum finem. Hic est anima J. N. ut ratio spiritus legis civilis. Finis, quem sibi proponit agens, est ipsius intentio. Id enim verè intenditur, propter quod aliquid agitur: nec ulla concipitur actio, certo fine destituta, cui obtinendo destinata est actio. Hinc *finis*, ut Philosophi dicunt, *primum in intentione & ultimum in executione.* Ex eo itaque actionis fine naturaliter & omnium evidentissime voluntas demonstratur. Per Ill. D. Coccej. *d. Disp. d. Eo, quod justum est in dubio sect. I. §. 4.* Ut proinde recte dicat Grot. *l. 2. c. 7. §. 2. n. 1.* à fine in moralibus optimam esse probationem.

§. 2.

Ille finis vel unicus tantum est, vel concurrunt *Vel certum* plures. Si est *unicus*, demonstrat voluntatem certam & indubitam. Non potest non is finis esse necessarius,

rius, qui est unicus. Finis hominis creati est, ut gloria divina celebretur. *comm. ad pos. V. n. 3. §. 1.* Finis creatorum frugum, ferarum &c. est, ut homo exinde sustentetur. *pos. V. n. 1. ibique comm.* Finis familiarum naturalis est, ut cujusque familiae membri jura certa sint. Finis membrorum genitalium est viri & mulieris commixtio humanique generis propagatio. *comm. ad pos. V. n. 5. §. 1.* Et sic porro.

§. 3.

Vel probabilem.

Verum si *plures* unius rei fines sint, hoc casu finis non est indubius sed probabilis, infimum certitudinis gradum ostentans. Et ita attenditur probabilior, qui in moralibus pro certa voluntate hactenus habetur. Sufficit, quod de majori certitudine non constet. Ut ut enim ex obscuro nullum jus nascatur, cum de voluntate nondum constet: attamen quia plena certitudo hic haberi nequit, & nihilominus aliquis finis apparet, is admitti debet, qui verisimilior est, per ea, quæ habet. D. Coccej. *Disp. d. presunt. qualit. feudal. tit. 1. §. 11.* Enimverò dum unus finis probabilior altero, adeit ratio, quæ illum huic præfert, non in contrarium. Huc spectat certitudo prolis ex justis nuptiis. Grot. *J. B. & P. l. 2. c. 7. §. 8. n. 1.* probatio per testes; D. Coccej. *d. Dir. prob. negat. c. 1. §. 1.*

TEXTUS COCCEJANI

Pos. IV. n. 4.

Ex medii necessitate, quia constituto jure etiam medium illud constitutum intelligitur, quod unicum & necessarium est ad jus illud obtinendum.

COM-

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. I.

Voluntas Sanctissimi Numinis permittens vel prohibens ulterius evincitur ex necessitate medii, obtinendo fini inserviente. Etenim Deus finem, quem intendit, nunquam assequeretur, nisi & media permetteret. Per naturam non existit finis, nisi media antecedant. Inde illud Philosophorum : *qui serio vult finem etiam vult media* : Et è contra : *qui aufert media, ille non vult serio finem*. Si ergo constet : Deum aliquid velle vel nolle à nobis agi : solide concluditur, eum velle vel nolle omnia, quæ huic fini inserviunt. v. Grot, *d. l. 2. c. 5. §. 5. in fin.* Cæteròquin Deus jus, quod constituit, frustra ordinasset, id quod dicere ejus natura perfectissima non permittit. Perfectò si finis est licitus, media illicita esse nequeunt. Grot. *d. c. 5. §. 24. n. 2.* Hobbes *d. c. 1. art. 8.* Ut igitur pateat, nullum reperiri argumentum fortius, quam quod ex necessitate medii infertur.

Volens finem, vult media.

§. 2.

Ex hac medii necessitate, Justitia bellorum; *comm.* *ad pos. XIV. §. 3. D. Coccej. Diss. d. justit. bell. §. 5. & seqq.* & in his occidendi, vastandi prædandi; D. Coccej. *Disp. d. jur. victor. div. §. 7. & c.* Legatorum Sanctimoniam; D. Coccej. *Disp. d. Legat. Sanct. non impud. c. 1. §. 9.* porro justitia præscriptionis immemorialis; D. Coccej. *J. B. & P. pag. 28. qu. 3.* Obligatio juris educandi, *comm. ad pos. V. n. 5. §. 3.* defendendi se suumque corpus; *pos. V. n. 3. ibique comm. Alberic. Gentil. d. Jure*

Illustratio.

E

d. Jure

d. Jure Belli L. 1. c. 13. natura domini cuivis, & infantibus & furiosis; contra Grot. *l. 2. c. 3. §. 6.* naturaliter competentis; uti ex Discursu D. Coccej *add. §. 6.* me observasse lætor; Jus transitus; D. Coccej. *d. J. B. & P. pag. 72. qu. 1.* Ipsa societas cum publica; *comm. ad pos. V. n. 4. §. 1.* tum privata; *comm. ad pos. V. n. 5. §. 1.* Summa potestas ejusque sanctimonia; *comm. ad pos. XIII. §. 2.* Surrogatio successionis in locum juris occupandi; *comm. ad pos. X. §. 1. 2.* medium concludendi in collegiis per pluralitatem votorum; D. Coccej. *Disp. d. Eo, quod justum est circa numerum suffrag. sect. 1. §. 1. & seqq.* & complura alia suis locis exponenda, per legitimam consequentiam accurate ducuntur. Et hujus principii usus in jure positivo sive theoriam sive praxin respicias, omnium latissime patet.

Causela.

§. 3.
Attamen illa medii necessitas in infinitum haud extendenda, verum ex voluntate divina ducenda, inque eam reducenda est. Ergo requiritur (1) *ut tale medium sit unicum* consequenter & necessarium: veluti occisio invaloris, vitam in hoc puncto ademturi. Si proinde plura competant, reliqua verò facto vel vitio ipsius hominis absint, illud, quod superest, præcisè Jus Naturæ non importat. (2) *ut competat sine injuria innocentis alterius*, qui æque facultatem & jus, à DEO concessum, tueri potest. Sola igitur necessitas J. N. semper non facit, licet quandoque excuset,

TEX-

TEXTUS COCCEJANI

Pos. IV. n. 5.

Ex natura ipsius Sanctissimi Creatoris, qui perfectissimus est, & nihil frustra fecisse intelligitur.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

Tandem potentiis hominum naturalibus, aliquid, *Conuenio.*
 ut lubet, agendi vel omittendi, normam ponit
 Natura ipsius Creatoris, qui perfectissimus est.
 Hinc quicquid Naturæ huic perfectissimæ contrariatur, id non potest non esse Jure Naturali prohibitum.

§. 2.

Exinde Jura inter Deum & homines fiunt, quæ in *DEUS est*
 cultu divino consistunt. Cum igitur in creatore lateat *colendus.*
 non solum summa perfectio, ex ipsius essentia descendens, nullique mutationi obnoxia, sed & ab illo hominum existentia omnisque potentia sit: sequitur, eum toto corde colendum esse, & maximâ, quæ ab homine proficisci potest, devotione venerandum. Nam cultus est æstimatio perfectionis: Si ergo Deus nollet cultum, eo ipso vellet, se pro Deo non haberi, imò vellet naturam suam everti, quod absque læsione Majestatis Divinæ concipere nequit. *conf. Ill. Coccej. d. tract. p. 1. q. 2. §. 40.*

E 2

§. 3.

§. 3.

*Sanctifica-
tio Sabba-
thi ex 7.
N. demon-
strari ne-
quis.*

Et si verò primum jus sit, quod vult Divinus Na-
turæ Autor, se scilicet *COLI*, propter quod hominem
ipsum condidit, eumque secularibus & privatis juri-
bus, ne quasi gratis sed eò felicius id perageret, dota-
vit; v. D. Coccej. *Disp. d. summ. pot. §. 7. & 14.* cer-
tum tamen diem; huic cultui destinandum, ex æter-
nis Naturæ Decretis non intelligimus. v. *Ill. D. Tho-
mas. Disp. d. jur. Princ. circ. ad iaph. c. 1. §. 1.* D. Budd.
Elem. phil. præct. p. 2. c. 4. sect. 3. §. 16. et si Christiani
diem solis in Christi resurrecti memoriam huic cultui
consecraverint. Exc. Stryck. *de Jure Sabb. cap. 1. n.*
148. &c. ibique cit. Spencer.

§. 4.

*Deus nihil
fecit fru-
stra.*

Cum igitur summa Creatoris summi perfectio sit
perspecta, & stupendo creationis opere, in sensus o-
mnium incurrente, ita manifestata, ut de ea non nisi
mentis expers dubitet: ex eo concluditur; *DEUM* nihil
FRUSTRA fecisse nec facere potuisse: quippe quod
contra naturam ejus perfectissimam militat. Nam age-
re frustra & absque certo fine, non sapit perfectionem
sed notoriam imperfectionem in Deum non cadentem.
Scilicet Creator nihil omnino in vanum creavit, sed
omnia ad ordinatos suos fines destinavit.

TEXTUS COCCEJANI

Pos. V. n. 1.

Hinc à natura concessa & constituta sunt (1)
Humano generi jus plenum in hanc terram
ejus-

ejusque res, fructus, feras &c. Singulis verò
equale jus occupandi, quod nullius est: non au-
tem, quod alterius est.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

Haetenus perillustris D. Coccejus explicuit prin-
 cipium J. N. obligatorium, nimirum volunta-
 tem DEI. *pos. III. ibique comm.* Monstravit simul
 modum, per quem eandem intelligimus; *pos. IV.* Nunc
 sequuntur jura ipsa, & quidem primùm illa, quæ sine
 alio hominis factò à natura nobis competunt, de quibus
 ergo ad hanc positionem erit agendum.

Commenio.

§. 2.

Sapientissimus universi hujus opifex *humano ge-*
neri jus plenum in hanc terram ejusque utilitates con-
 ccessit: idque probatur (1) *ex actione Creatoris;*
 qui homini facultatem fructibus terræ omnibusque
 ejus commodis utendi dedit, eumque in meditullio po-
 suit. *per pos. I. & IV. n. 2.* ex quo apparet, Deum vo-
 uisse, ut talis facultas, eique annexus appetitus, in
 actum deducatur, *per comm. ad pos. IV. n. 1. §. 5. junct.*
comm. ad pos. IV. n. 2. §. 2. (2) *ex hujus actionis*
sine; *pos. IV. n. 3.* Dum omnia propter hominem
 creata sunt, §. *sequ.* homo autem propter Deum. Inde
 Deus à Philosophis vocatur: *prima causa efficiens &*
ultimus finis: quia ab ipso & propter ipsum sunt omnia.
 Et Laëtant: *d. l. l. 7. c. 4.* *Magna igitur, ait, & recta,*
& admirabilis est vis & ratio & potestas hominis,
 E 3 *propter*

*Terra do-
 minium
 competit
 hominibus.*

propter quem mundum ipsum, & universa, quaecun-
 que sunt, Deus fecit: tantumque illi honoris habuit,
 ut eum præficeret universis, quoniam solus poterat Dei
 opera mirari. (3) *ex mediâ necessitate*; *pos. IV.*
n. 4. cum homo sine necessariis vitæ subsidiis, ex re-
 bus ac fructibus terræ capiendis, nec vivere, nec ge-
 nus humanum propagari possit. Nemo ex vento vi-
 vere præsumitur. (4) *ex natura perfectissimi*
Creatoris, nihil frustra facientis *pos. IV. n. 5.* At
 omnino incomparabile mundi systema, egregiis &
 nunquam fatis admirandis suis dotibus condecora-
 tum, produxisset, si hominem, qui totius universi
 quædam imago, quin compendium est, & quasi
 μικροκοσμος, ab usu earum arcere voluisset.

*Non spiri-
 tibus nec
 brutis.*

§. 3.

Certum igitur est, solis hominibus illud terræ jus
 ac dominium competere. Solus enim homo ad exer-
 citium ejus instructus est; id quod facultates cum cor-
 poris tum animæ, quin ipsa hominis natura ac consti-
 tutio satis commonstrant. Nulli spirituum, corpore
 destitutorum, usui esse potest, cum spiritus terræ uti-
 litatibus non indigeat, ergo soli homini debetur. *conf.*
Cicero L. 1. off. c. 7. Sed nec in bruta illud jus cadit;
 etsi terræ fructibus alantur, cum & hæc hominis cau-
 sa sint facta. *Gen. c. 1. v. 26. & c. Ps. 8. v. 7. & c.* Pro-
 fectò cum universa hæc machina facta sit, ut in cernen-
 di sensum cadat, quo solus homo, præter animalia,
 pollet, hujus causa eam factam esse dicendum est; ut
 demonstrat per *Ill. D. Coccej. Diss. de Domin. Orb.*

c. 1.

c. 1. §. 2. Conferri meretur Bachmanni *Theolog. Natur. c. 11. §. 1. &c.* D. Lindheimer *Disp. inaug. ad b. l.*

§. 4.

Neque verò movere scrupulum potest: hominem ipsum propter Deum esse creatum, ergo sui ipsius causa Deum omnia fecisse. Enimverò mundus aspectabilis, omniaque opera visibilia duntaxat propter hominem sunt producta: ast hic illis in laudem & gloriam summi opificis atque effectoris uti debet. v. 1. *Cor.* 10. v. 31. Hoc demum sensu homo propter Deum in hujus orbis sinum collocatus dicitur Bachm. *d. l. §. 6.*

Resolutio dubii.

§. 5.

Sicuti autem perfectissimus Rerum Autor universæ hominum societati jus plenum in hanc terram ejusque res, fructus, feras &c. benignissimè concessit. *Supr. §. 2.* ita singulis & unicuique individuo seorsum jus occupandi id, quod est nullius, constituit, dum cuique propria organa ac facultatem occupandi attribuit. Quicquid ergo unusquisque è rebus creatis, quæ antea nullius erant, præviâ singulari apprehensione occupavit, id est, in potestatem suam ac custodiam redegit, earum possessionem & dominium ita acquisivit, ut alterius facultas inde esset in totum exclusâ, & res talis non amplius nullius sed occupantis propria diceretur. Quocirca alius in hanc nihil juris jam prætereundum potuit, quia per occupationem in dominium occupantis plenum transit: v. D. Coccej. *Disp. de presunt. qual. feud. 1. 2. §. 1.*

Singulis competit jus aequali occupandi, quod nullius est.

§. 6.

Ex hoc fonte fluunt tria Juris Romani principia (1) *rem nullius cedere occupanti §. 12. Inst. d. R. D.*

Juris Romani Regula 1.

Siqui-

Siquidem in re nullius nulla est facultatum collisio, Quamobrem occupatio ejus omnino licet, cum occupans in facultate sua naturali à nemine impediatur: non à Deo; quia is jus occupandi rem nullius concessit, & organa corporis ad apprehensionem ejus necessaria: non ab alio; quia si alius in re tali haberet jus, illa non esset res nullius sed ipsius propria atque sic mea occupandi facultas non libera sed restricta. Ibi ergo est apprehendendi libertas, ubi non est abstinendi necessitas.

§. 7.

Regula II.

Deinde (II.) *duos ejusdem rei Dominos in solidum esse non posse* L. 3, §. 5, d. Acq. poss. L. 5, §. 15, ff. commod. Nam eo ipso, quod quis in solidum est Dominus, alterius facultas plane excluditur & res tota potestate domini cingitur. Imò domini effectus plenissimam involvit dispositionem de ipsa rei substantia. At ille tollitur, si tu eodem modo de re, ut ego, disponere posses. Profecto est contradictorium: Dominum rei esse in solidum, & tamen alteri in eadem jus competere.

§. 8.

Regula III.

Et (III.) *toties fieri debere divisionem, quoties pluribus eadem res facta est communis*: L. 15, §. 18, d. damn. infect. Etenim hic unus non potest rem totam retinere, cum alias alterius jus interverteret, qui tamen jus, in re ipsa radicatum, possidet. Quin nec potest disponi, nisi de suo *pos. V. n. 2. & pos. VI.* At hic suum est in parte rei non in toto.

Ergo

Ergo concursus plurium facultatum plures facit partes. Et hoc est genuinum principium Juris accrescendi. confer. §. 8. *Inst. d. legat. l. 1. pr. d. usufr. accr. l. 80. d. legat. 3.*

§. 9.

Ex his suppositis *Hobbesii* jus omnium in omnia sensu specialiori in nihilum resolvitur. Illius veritas demonstratur (1) *ex actione Creatoris*; pos.

Jus omnium in omnia resolvitur.

IV. n. 2. qui non unum hominem sed plures creavit, eosque æqualibus agendi facultatibus instruxit, unde apparet, ipsius esse voluntatem, ut unus quisque concessâ potentiâ ita utatur, ne alterius facultas planè & plenè sit exclusâ : quia alias plures facultates in vanum condidisset. v. *pos. IV. n. 5. ibique comm. §. 4. (2)*

ex natura ipsius terræ; *d. n. 2.* quæ ita est creata, ut ipsius utilitates ab uno consumi nequeant. vid. *Dn. Lindheimer : ad hunc locum (3) ex facultate hominum limitata*; *pos. I. II. & IV. n. 2. ibique comm.*

Unus homo facultatem omnium; habere nequit, nedum omnes unius rei in solidum; *per §. 7. supr.* Et profecto, si unus haberet potestatem omnium, tum reliqui nihil retinerent, qui tamen sunt æquè homines, ac vivere debent, non ex vento, non ex unius gratia, sed ex rebus, à Deo creatis, omnique humano generi sufficientibus. (4) *ex manifesta contradictione* :

Nam admissio jure omnium in omnia, dico res terræ esse meas, consequenter non esse tuas. Nimirum tibi contradico & jus tibi in illis

F

com-

competere nego. Non igitur hic est jus sed controversia de jure, v. D. Coccej. *d. tract. p. 1. q. 1. §. 4.* Vera autem sententia est, *omnibus* hominibus competere jus plenum in terram ejusque proventus, *singulis* æquale jus occupandi, quod nullius non quod alterius jam factum est. *Per jam tradita.* Ex quo conficitur, regulas Juris Romani ipsissimi esse juris Naturalis.

§. 10.

Es communio primæ

Inde quoque error eorum, qui ab initio omnia fuisse communia existimant, atro notatur lapillo, & ostenditur (1) *ex facto summi creatoris*; *pos. IV. n. 2.* qui unicuique homini à Natura propriam occupandi facultatem concessit, *pos. I. ibique comm. §. 6.* quam proinde in actum deducere potest, *per pos. IV. n. 5. ibique comm. §. 4.* At verò admisâ communiōne primæ vâ omne jus occupandi cessasset; quod probatur (2) *ex natura communione*; Comune est, quod alter alteri, æquale jus habenti, intervertere nequit. D. Kestn. *J. N. c. 2. §. 4.* Hinc homines nil quicquam sine consensu totius humani generis è communione ista auferre & in usus suos convertere nec loca terræ vacua occupare potuissent, sed omnia in commune conferre debuissent. (3) *ex acquisitione dominiorum*; quæ fit interveniente proprio facto; *pos. I. V. n. 2. & VI.* & apprehensione *supr. §. 5. conf. l. 1. §. 1. & 2. ff. d. Acqu. vel. amitt. poss.* (4) *ex absurdo*; Ita fanè pauperes contra divites hodieque communi dividundo agere, & falcem in

in illorum messem ad impetrandam partem suam immittere possent; uti hanc sententiam per *Ill. Coccejus in prælect. Grotian, ad L. 2. c. 2. in princ.* solidissimis argumentis adstruxit.

§. II.

Itascor & illis, qui soli Adamo jus plenum in hanc terram concessum esse, ejusque posteris id ab eo jure hereditario accepisse contendunt. Quod evincitur (1) *ex facto ipsius Naturæ*; *pos. IV. n. 2.* quæ non soli Adamo sed & reliquis hominibus, postea natis, easdem occupandi facultates dedit, quas proinde æquè ac ille tamdiu licitè exercere, donec appareant prohibita. *Pos. I. ibique comm. §. 6. & 7.* At verò illas non fuisse restrictas, apparet (2) *ex facultate Adami limitata*; *d. n. 2.* qui per naturam non potuit dominium totius mundi omniumque terræ partium occupare, atque ita nec de non acquisitis disponere nedum alios in occupando impedire (3) *ex fine creati mundi*; *pos. IV. n. 3.* qui solius hominis causa est factus; *supr. §. 2. & 3.* At stante Adami dominio, uxorem is ac liberos ab usu terræ contra intentionem supremi Numinis excludere eosque vivendi mediis exuere potuisset: cum dominium solitarium absolutam involvat facultatem disponendi de ipsa substantia citra alterius consensum. Ergo nunquam fuit nec esse potuit commune terræ dominium neque Adami proprium. Quam sententiam falsam, omnibus autem hominibus æquale jus occupandi res nullius

Et solitarium Adami dominium.

concessum esse, ex sacrosanctis divinæ revelationis oraculis, in ipsa hominum creatione patefactis, clarè perspicimus v. *Gen. c. 1. v. 28. 29. 30.* juncto hymno Davidis *Pf. 8. v. 6. 7. 8. & 9.*

TEXTUS COCCEJANI

Pos. V. n. 2.

Cuique Jus in suas res & actiones earumque commoda: non in alterius.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. I.

*Jus compo-
sit cuique
in sua.*

Jus cuius in res suas, actiones earumque commoda esse à Natura constitutum, communis hominum sensus & consensus abundè docet. Sed & probari id potest: (1) *ex actione Creatoris*; *pos. IV. n. 2.* qui hominibus singulis facultatem propriam & organa agendi necessaria dedit, quibus proinde tamdiu licitè utuntur, donec appareat prohibitio. *pos. I. (2) ex fine hujus actionis*; *pos. IV. n. 3.* Ideo Deus singulis concessit facultatem, ut unusquisque rerum suarum liberrimum habeat arbitrium, & actionũ commoda solus percipiat. Nam alias nec pacta, nec dispositiones essent licitæ utpote cum de nostro non alieno disponamus. *pos. VI. (3) ex medi necessitate*; *pos. IV. n. 4.* Natura intendit propagationem generis humani per individua, educationem liberorum &c. qui

qui finis obtineri non posset, nisi cuique jus in res suas & operarum suarum utilitates competeret, veluti unicum istum finem obtinendi medium, quin se ipsum conservandi. (4) *ex natura perfectissimi Creatoris*; *pos. IV. n. 5.* Frustra Deus singulis hominibus potentiam agendi propriam concessisset, si nollet cuique rerum & actionum commoda relinquere. Imò naturæ ipsius perfectissimæ planè adversatur, actionis utilitatem alii concedere, quam à quo profecta est.

§. 2.

In hac positione Dominus *COCCEJUS* actiones à *rebus* non sine summo ingenii acumine distinguit. Nam aliàs *REI* vocabulum est generale, omnia, quæ existunt, ambitu suo complectens. Sed hic per *ACTIONES* intelligit facultates illas naturales, in actum deductas, ac unicuique seorsum datas; vid. Dn. Lindheimer *Disp. inaug. ad b. l.*

Actiones sunt facultates in actu dæ.

§. 3.

Equidem Mundi Effector res ipsas à natura non divisit, nec inter homines æqualiter distribuit v. Dn. Coccej. *Disp. d. proport. s. 2. in pr.* Sed unicuique separatim jus eas, quatenus adhuc sunt nullius, occupandi concessit *pos. I. & V. n. 1. ibique comm. §. 5. & 6.* Verùm actiones cuique individuo separatè sunt datæ idèo, ut id, quicquid illis unusquisque acquirit, sibi, ut suum, retineat, & de eò pro lubitu disponat. *pos. VI.*

Et cuique seorsum data.

§. 4.

Hæ actiones nihil aliud continent, quam solas utilitates & commoda, quæ ex illis oriri possunt. Nam ipse

Actiones continent

sola utilitas.

ipsa actio, ossibus meis inhærens, in alium per naturam transire nequit. Ex quo sequitur: quam accurata sit Decisio Juris Romani *in §. f. Inst. L. 2. pr. & L. 72. pr. ff. d. V. O.* dum inter obligationem *dandi & faciendi* distinguit, & in *illa* ipsius rei traditionem requirit, in *hac* autem solius interesse præstatione eam tolli voluit. v. D. Coccej. *Hyp. Instit. L. 3. t. 16. §. 9. p. 102.* Etenim res ipsa dari & apprehendi potest, & cum sit in obligatione, tradi præcise debet: At factum à faciente separari planè nequit v. *infr. pos. VIII. ibique comm. §. 2. & 4.* Hinc factum promittens, præstando ejus utilitatem & commodum liberatur. add. *L. 13. §. 1. ff. d. Re judicat.*

§. 5.

Justitia consistit in abstinentia alieni.

Sicuti autem unicuique à Natura & originariè jus est concessum in sua *per §. 1.* inde fluit: quod operæ & actionis commodum saltem ei debeatur, qui eam actu produxit, & à quo processit, atque hoc sensu cuique in suas res & actiones competere dicitur jus seu facultas legitima. Quaproptet is, qui alterius res ejusque utilitates occupat, terminos suæ facultatis excedit & injustè agit. Ex quo apparet, omnem justitiam in alieni abstinentia consistere: quemadmodum id ejus definitio *in pr. Inst. d. 7. & 7.* & regulæ generalissimæ *in §. 3. eod. docent. conf. pos. VII. ibique comm. §. 3:*

TEXTUS COCCEJANI

Pos. V. n. 3.

Jus conservandi, non perdendi, suum corpus vitamque & alios.

COM-

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. I.

Porro à Natura constitutum est Jus conservandi suum corpus & vitam. Illa Numinis voluntas *Defensio sui.* demonstratur (1) *ex instinctu naturali* *pos. IV. n. 1.* Nam in omni animantium genere reperimus sollicitam sui conservationem; Cicero *L. 1. off. c. 4.* Ipsa bruta id ostendunt, optimeque intelligunt, quâ corporis parte maximè polleant viribus, se contra invadentes defendendi ac conservandi. Et homo magno impetu ad sui conservationem fertur. D. Kestner. *J. N. & G. c. 3. §. 1.* (2) *ex facto ipsius Naturæ* *pos. IV. n. 2.* quæ indissolubile vinculum inter animam & corpus constituit. Hoc igitur homo, qui saltem fructuarius suæ vitæ est, nec sibi illam dedit, dirumpere nequit. v. Grot. *J. B. & P. L. 2. c. 1. §. 3.* (3) *ex hujus actionis fine*: *pos. IV. n. 3.* Quippe Deus nos sui ipsius causa fecit, ut gloriam illius celebremus; Puffendorf. *d. J. N. & G. L. 2. c. 4. §. 16.* Inde Dn. Coccej. *in Leviathan. §. 5.* *homines vocat instrumenta gloriæ divinæ.* Nec alium ob finem hominibus singulis vires attribuit Deus, quam ut aliorum insultus propulsent. Grot. *d. l. L. 1. c. 2. §. 1. n. 4.* (4) *ex mediæ necessitate*; *pos. IV. n. 4.* quia aliâ ratione vita defendi nequit, nisi vis vi repellatur.

latur. Dum ergo Autor Naturæ voluit finem, simul voluit media. (5) *ex perfectione divina*; *pos. IV. n. 5.* Frustra Deus homini dedisset rationem, si nostri tantum causâ conditi essemus, cum homo sensitivus absque ratione forsan jucundius viveret, nec defectus suos miseramque conditionem cum brutis intelligeret. Frustra Deus creâset terram, mare, fructus & cœtera animalia, nisi homo sese conservaret, illaque omnia in suos usus converteret. Homo membris suis ad necessitatem uti potest & debet, non verò illis abuti, Deus ipse vitæ nostræ proprietarius est, & homini minutam dominiî utilis particulam benignissimè concessit, non jus plenum. Grot. *L. 3. c. 2. §. 6.*

§. 2.

*Defendere
alios sapit
perfectionem.*

At exinde videtur suboriri scrupulus, quod ita non liceat, principem sequi in bello, nec oppressorum causam suscipere. Verùm respondeo: Subditos ad defensionem Reipublicæ indistinctè teneri. Grot. *L. 3. c. 19. §. 3. D. Kestn. d. tr. c. 12. §. 12.* id quod ex natura summæ potestatis nec minus ex vinculo societatis publicæ ultro sequitur, uti me docuit; D. Coccej. *in colleg. Grot. ad L. 2. c. 5. antefin.* Aliis verò assistere & oppressorum causam defendere, maximum virtutis opus est. Grot. *d. l. 1. c. 5. §. 2. n. 1. junct. l. 2. c. 1. §. 8.* quæ intra terminos perfectionis, ceu ideæ Creatoris, cum J. N. nunquam pugnat. Ita ipse Servator pro humano genere, & multi pro patria, principe, persona multis utili, mortem obierunt, qui hodieque in gloria vivere creduntur. Conf. Cicero *d. l. 1. off. c. 17.* Pari-
ter nec illos, qui ea agunt, quæ stationis ac officii ratio
postu-

postulat, indeque vitæ finis acceleretur, in legem Naturæ peccare, certum est. D. Budd. *d. p. 2. c. 4. sect. 3.*

§. 3.

§. 3.

Ex hoc fonte pullulat, maximam & corporis & vitæ culturam DEUM à nobis desiderare. Quo circa in corpus ejusque vires pro lubitu grassandum non est, nec id intempestivo ac non necessario labore aliâve ratione affligendum. Sed quovis modo conservandum, & hinc contra hostiles inuasorum insultus defendendum. Hoc principium ostendit, occisiones, membrorum mutilationes, duella, omniaque, structuram corporis perditura, Juri Naturæ ac divinæ voluntati directò contrariari. v. Grot. *d. L. 2. c. 1. §. 3. & seq.* Dom. Kestn. *d. c. 3. §. 3. & c.*

Exegesis

TEXTUS COCCEJANI

Pos. V. n. 4.

Societas inter homines, & quæ inde in singulos derivantur jura.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

Esse inter creaturas, cum primis rationales, societatem quandam, extra dubium vulgo ponitur. Ostenditur illa (1) *ex propensione naturali*; *pos. IV, n. 1.* Omnes homines ad illam magno impetu

Societas est à Natura.

impetu rapiuntur, & in eis stimuli ad ineundam societatem delitescunt acres. **HOMO EST ANIMAL SOCIALE.** Hinc in societate regulariter lætus ac sanus, in solitudine æger ac tristis conspicitur. (2) *ex facto divino*; *pos. IV. n. 2.* & quidem ex concessione linguæ, cujus nullus est usus, nisi in societate. Dum loquimur, cum aliis loquimur. Inde Grot. *d. prol. §. 7.* Sermonem appellat *Instrumentum societatis.* (3) *ex hujus actionis fine* *pos. IV. n. 3.* intendit Creator, ut hoc modo genus humanum propagetur, & mutuis auxiliis, ex societatis studio provenientius, conservetur. Sublatâ igitur societate, tollitur ipse finis, (4) *ex mediâ necessitate*; *pos. IV. n. 4.* Fluit illa ex indigentia humana. Nemo sibi sufficit, sed alterius quisque operâ & auxilio indiget. Pereundem esset infantibus; gravidis ægrotis & brevicum illis toti humano generi, nisi forent alii, qui ipsis in tali statu prospicerent. (5) *ex natura perfectissimi Dei,* nihil in vanum condentis; *pos. IV. n. 5.* At illa omnia, quæ oculis videmus, motusque, quos in nobis sentimus, frustra procreâset. Nam absque societate ea usum habere non videntur. Dn. Kestn. *d. l. c. 4. §. 1.* Libenth. *Colleg. Pol. Exercit. 2. qu. 1.*

§. 2.

Jura Societatis publicæ.

Hanc Societatem, à Natura constitutam, jura concomitantur, sine quibus subsistere nequit, quorum præcipua sunt: (1) Imperantium ac parentium ordo & officia (2) Distributio munerum & honorum; (3) Defen-

Defensio famæ & honoris (4) Omnia, ad conservandam societatem necessaria.

§. 3.

Et quidem humana societas absque Imperandi & parendi officiis incolumis esse nequit, nisi ipse membra continuis æqualium assultibus esse exposita, inque tali statu vivere velint, ubi omnia promiscuè geruntur, ferro, flammâ, manibus, pedibus, lapidibusque. Ergo, nisi fallor, vel mutuus metus, vel indigentia occasio fuit, cur primi mortales, vitæ naturalis primævæ, in qua ob hominum malitiam non erat multum securitatis, pacis ac justitiæ, pertæsi, præ libertate obsequium, præ æqualitate Imperium amplecterentur, & sic unum eligerent, vel plures qui potestatem haberent, tuendi singulos eorumque jura: ne rebus, quæ tenebant, exulante justitiâ, & non attento conscientiæ morsu, spoliati, in paupertate vivere inque anxietate mori deberent. Et hæc justitiæ tuitio finis fuit unicus Magistratus constituti, uti infra docetur in comm. ad pos. XXI. §. 2.

Occasio Imperis monstratur ejusque finis remissive.

§. 4.

Posito itaque Imperio, necessario certa constitui munera eaque inter Societatis membra distribui debuerunt. Equidem summa Reipublicæ potestas intra fines territorii omnium munerum, &, qui eis annexi sunt, honorum fons est ac scaturigo. Cum autem illa per se omnia reipublicæ munia obire nequeat, sed administris opus habeat: hinc in hos portionem muneris in parte reipublicæ vel justitiæ tuenda derivat, & cum munere dignitatem, adeo ut tantum illi de dignitate seu nobilitate participant, quantum de officio,

Origo Munerum in republica.

cio, ut tradit per Ill. Dn. Coccej. *in disp. d. potest. stat. Imper. c. 1. §. 18.*

§. 5.

*Effectus
fama in ci-
vitate
ejusque
defensio.*

Illorum munerum & dignitatum non nisi integræ illæque famæ homines sunt capaces. Fama est opinio hominum de nostro honore; cujus fons imò materia est virtusejusque exercitium. Honor est virtutis æstimatio. Et quemadmodum res precio, quasi mensura quadam, æstimantur: ita generosæ hominum actiones merito suo valent, varièque inde vocantur; conf. Dn. Coccej. *d. disp. c. 1. §. 5.* Illa virtutis taxatio publicè non conspicitur, sed aliorum indicis ostenditur. Hinc ut adulatione augeri, atque calumniis minui, ita rectè defendi potest. Nam ab hoc hominum judicio omnis existimatio aliaque in republica jura dependent. Nec enim ad magistratum, nec dignitatem, nec dicendum testimonium &c. admittuntur, nisi homines famæ incorruptæ. conf. *L. 2. C. d. dignitat.* Et hoc sensu vita & fama pari passu ambulant. add. Dn. Kestner. *J. N. & G. cap. 3. §. 15.*

§. 6.

*Et memo-
ria soci-
etatis obli-
gatur?*

Cæterum si quis se suaque jura in civitatem conferat, ejusque potestati summæ ac tutelæ submittat, juribus publicæ hujus societatis fruitur. Hinc sponte colligitur: eum esse obligatum ad omnia, sine quibus ipsa societas conservari, vel decreta ejus ad effectum deduci nequeunt. conf. Grotius *in d. proleg. §. 15.* Qui enim intendit finem, nimirum sui ipsius ac rerum defensionem, is utique media pro viribus suis dare debet, quia aliàs iste finis nunquam impetratur. Hinc summæ potestati in bona civium suorum jus competit, quate-

quatenus necessarium est ad securitatem & felicitatem
 tum publicam civitatis, tum privatam civium. vid. D.
 Coccej. *d. Diss. d. Summ. pot. §. 15.* Latius publicæ hu-
 jus societatis jura explicuit idem incomparabilis Coc-
 cejus *in prelect. Grotian. ad Lib. 2. c. 5.*

TEXTUS COCCEJANI

Pos. V. n. 5.

Societas domestica, & quæ pariter inde jura ad
 singula membra descendunt; suis quæque lo-
 cis tradenda.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

Ex conjunctione maris & sceminae nascitur societas
 domestica, quæ familia dicitur. Hæc societas
 primum specimen vitæ socialis ac reipublicæ se-
 minarium, ut ait Cicero *L. 1. O. c. 17.* Constituisse il-
 lam Supremum Numen à natura probatur (1) ex
instinctu naturali intrinseco *pos. IV. n. 1.* De-
 litescit in mortalium corporibus occultus sed vehe-
 mentissimus ignis, ad conjunctionem cum individuo
 diverfi sexus homines titillans. (2) *ex creatione*
diversi sexus; *pos. IV. n. 2.* Illud discrimen & na-
 turalis facultas, hominibus indita, commixtis corpo-
 ribus sese propagandi voluntatem Creatoris esse, ut
 hanc potentiam naturalem traducant in actum ultro

*Matrimo-
 nium est à
 Natura.*

innuere videntur. *Ill. Thomas: Jurspr. div. L. 3. c. 2. n. 42. (3) ex fine; pos. IV. n. 3. qui ad conservationem humani generis tendit. D. Budd. Elem. phil. pract. p. 2. c. 4. sect. 10. §. 4. (4) ex medi necessitate; pos. IV. n. 4. Voluit Deus propagari genus humanum, ergo simul voluit diversi sexus conjunctionem, sine qua finis per naturam obtineri nequit. Arist. L. 1. polit. c. 2. ibique Gilken. n. 7. Unus homo in productione animalis divini est impotens. (5) ex natura perfectionis divina; pos. IV. n. 5. Potentia concumbendi cohabitandique frustranea esset. Semen in corporibus lumbisque humanis ad procreandos posteros latens effectum careret. Totum humanum genus, omiffa hac conjunctione brevi interiret. Terra fructus & reliqua animantia frustra essent condita, nisi per hanc societatem humanum genus æternaretur, & in locum demortuorum viri mulierisque operâ alii surrogarentur, conf. Puffendorf. d. J. N. & G. l. 6, c. 1. §. 2. & 3.*

§. 2.

*Mas habet Imperium in fami-
liam, uter-
que in ca-
teros.*

Singulis familiæ membris naturâ propria competunt jura, marito in omnes, etiam uxorem, quoad jura familiæ. Id demonstratur (1) *ex facto ipsius Nature; pos. IV. n. 2. Sexus masculinus tam ratione virium corporis quam facultatum animæ longe capacior, præstantior ac robustior est sexu fœmineo. v. Lactant. d. Opific. Dei cap. 12. ant. fin. adeoque ad principatum obtinendum aptior, nisi à natura desciverit, ut inquit Arist. l. 1. polit. c. 12. ibique Gilken. n. 4.*

Hinc

Hinc quod fœminæ, utpote debiliori, imperium in marem competat, ex nullo Naturæ indicio probatur. Neque impedit, quod multæ fœminæ prudentiâ ac facultate corporis masculos superaverint, & hodiernum superent: Etenim non est comparandum individuum cum individuo sed sexus cum sexu toto, hoc est, perfectissimus masculus cum perfectissima fœmina: Ita canis robustus fortior esse potest parvo leone, exinde tamen generale argumentum deducere velle, oppido est quam iniquum, oppido quam ridiculum. (2) *ex circumstantiis ac natura creationis pos. IV.*

n. 2. Deus principio marem procreavit eique imperium in res mundanas concessit. Hoc uxor postea superveniens auferre non poterat. Ipsa uxor ex costâ viri desumpta, est pars viri. Pars non potest esse præstantior suo toto. Imò brutâ huic rei testimonio sunt, quippe quæ & ipso ductu naturæ ita vivunt, ut mares fœminis imperent, D. Gocklen. *Dis. d. pact. conjug. special. sect. 2. qu. 5.*

(3) *ex natura generationis*: in qua maris partes solum intuendo Naturæ factum omnino sunt præstantiores. Probata igitur sexus præstantiâ, simul ostenditur Imperium maris in fœminam. Illa enim rationes suppeditat, quod marito competat in uxorem jus, at non in contrarium. (4) *ex fine & intentione Numinis*

pos. IV. n. 3. Sexus distinctio facta est ad concumbendum & conjunctim propagandum genus humanum, Imperia enim dominia &c. duplicem sexum non desiderabant. Caterum uterque conjux jus habet in cæ-

tera

tera familiae membra : quoniam ambo societatem constituerunt , adeoque pari jure gaudere debent quoad illos , qui potestati illorum subsumunt. Si tamen Imperia collidant , mariti jus ac conditio ob sexus præstantiam potior est. *per jam tradita* Grot. d. L. 2. cap. 5. §. 1. & 8.

§. 3.

Parentes
liberos alere
tenentur.

Hinc uterque conjux naturaliter officium educationis , in quo patria potestas consistit ; v. Celeb. Keftn. *J. N. c. 4. §. 11.* observare tenetur. Quod probatur (1) *ex motu naturali intrinseco* ; *pos. IV. n. 1.* quo omnia animalia , etiam bruta , ad alendum partum ex se genitum , subtili propensione feruntur. (2) *ex facto divino* ; *pos. IV. n. 2.* Concessit Deus foeminis ubera & potentiam lactandi , quam proinde in actum deducere tenentur. vid. Arist. l. 7. *pol. c. 17.* ibi que Gilken. n. 1. (3) *ex fine hujus facti* ; *pos. IV. n. 3.* qui est conservatio hominum. Natura intendit procreationem , ergo etiam educationem , quia sine hac illa finem haud obtinet. Frustra procreatur , qui non educatur. Qui est causa , ut sim , debet esse causa , ut porro sim. Inde Grot. *J. B. & P. l. 2. c. 7. §. 4. n. 1.* egregie ait : *Qui dat formam , dat , quæ ad formam sunt necessaria : quare qui causa est , ut homo existat , is , quantum in se est , & quantum necesse est , prospicere ei debet de his , quæ ad vitam humanam , idest , naturalem ac socialem , nam ad eam natus est homo , sunt necessaria.* Quin ipsa educatio est procreationis continuatio. Habentur hæc pro uno actu,

actu, ad maturitatem, ubi quis sui similem procreare valet, durante, per Ill. D. de Prinzen *Diff. d. tutel. Illustr. sect. 1. §. 3. (4) ex mediâ necessitate pos. IV. n. 4.* Omisâ educatione, partui necessario perendum foret. conf. Huped. *Diff. d. privil. patris membr. 1. §. 3. (5) ex perfectione Numinis; pos. IV. n. 5.* Hoc, si secus statuamus, motus, instinctus naturales, facultates, imò omnia opera visibilia in vanum condidisset, quod dici nequit. Igitur mater de lacte, pater in actu generationis, qui importat educationem, concurrens, de cæteris alimentis, aliisque ad vitam necessariis, partui prospicere obligatur. Uti hæc omnia & alia hujus societatis domesticæ jura solide explicavit; per Ill. Dn. Coccej. *in lect. Grot. ad L. 2. c. 5. in pr. add. D. Keitn. d. c. 4. pass.*

TEXTUS COCCEJANI

Pos. VI.

Intra hos concessæ cuiquæ facultatis fines si quis disponit, regula est: *prout quisque disponit, ita jus est.* Dispositio autem est voluntatis declaratio, quid fieri, vel non fieri quis velit.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

Vidimus jura, quæ immediatè à Natura nobis competunt. Tangamus illa, quæ mediante facto humano acquirantur. Illa profluunt ex
H
libera

Transitio.

libera facultate agendi; *pos. I. vi* cujus de rebus nostris,
prout lubet, disponimus. *pos. V. n. 2.*

§. 2.

*Requisita
dispositio-
nis.*

Ut autem talis dispositio penitus justa sit, requiri-
tur (1) *facultas justa*, in qua omnis ratio juris
consistit. *per pos. II. ibique comm.* Hinc si dispositio
fiat de re aliena. *pos. V. n. 2.* vel in se illicita; *Grot. d.
L. 2. c. 11. §. 8. n. 1.* ipso jure nulla est: *per pos. VII. (2)*
voluntas: dum enim per voluntatem aliquid fieri
voluimus, voluntas necessariò adesse debet. Igitur
dispositio ejus, qui nullum habet judicium, uti *furiosi*,
vel imperfectum, uti *infantis*, vel erroneum, uti *er-
rantis*, qui aliud voluit, quam disposuit, non valet.
Grot. d. I. §. 5. n. 1. (3) *voluntatis declaratio*,
ut sciri possit, quid disponens habere velit: cum me-
ri actus animi efficientiam juris tribuere nequeant.
conf. Grot. d. 1. §. 11. junct. d. L. 2. c. 6. §. 1. n. 1.

§. 3.

*Cogitatio
non est di-
positio, sed
sufficiens
mentis de-
claratio.*

Hujus rei ea imprimis ratio est, quod ita compara-
tum sit cum actibus humanis, ut jura ex iis, quæ suf-
ficienter declarata, non quæ declaranda sunt, orian-
tur. Nam simplex & in animo latens consensus non
est negotium sive dispositio, de jure suo in alium trans-
ferendo, sed nuda cogitatio. Unde in eo, quod solâ
mente cogitatur, tota negotii, nedum juris & disposi-
tionis, substantia ac forma deficit: cum ex sola cogi-
tatione nullum plane jus, sed ex eo solo, quod verbis
factisque declaratum est, oriatur. Inde Philosophi
dicunt: Cogitationem maxime propter hominem ip-
sum

nam esse, signa autem propter alios, utpote cum illa insit in animis, & ut Cicero *d. offic.* ait: *in se ipsam vertatur*; his verò voluntas inter homines mutuò declaratur. per III. Coccej. *Diss. d. Eo, quod justum est in dubio sect. 1. §. 1.*

§. 4.

Voluntas, de qua in hac positione agitur, est decretum rei amplectendæ vel non amplectendæ, quam præcedit intellectus & in dubio deliberatio, si nimirum non statim ac primo intuitu circumstantiæ rei apparent. Quo casu non adest voluntas, sed ejus suspensio & dubitatio: quia res nondum percepta sed ulterius exploranda est. Ergo nuda potentia volendi hic non exprimitur, sed ipse actus, quo quis decernit, & secum concludit, rem se ita, ut declarat, habere velle, non aliter. Illa voluntas non potest concipi absque cognitione & scientia. Naturæ voluntatis repugnat, aliquid velle, quod nondum cognitum, cum circa id voluntas per naturam moveri nequit. Hinc regula Philosophorum: *tantum est volitum, quantum est cognitum.* Ad non cogitata voluntas humana non extenditur. D. Kesth. *d. l. c. 5. §. 2.* Et hæc de primo actu conventionis, nimirum de declaratione voluntatis sive de jure promittentis,

§. 5.

Verum enim verò cum non sufficiat, adesse promittentis voluntatem: sequitur nunc alteræ pactio actus, æque necessarius, inque *acceptatione* ejus, cui jus acquiri debet, consistens: add. Grot. *d. c. 11. §. 14.* Hobbes. *d. l. c. 2. art. 5.* Nam ad negotium, quo jus

Acceptatio ad conventionem requiritur.

H 2

ab

ab uno in alium transferendum est, naturâ requiritur, ut utriusque consensus concurrat, delectetque alter, se dare, alter se accipere velle. Uti invito nihil auferri, ita nec invito quicquam obtrudi potest. Per Ill. Coccej. *Diss. de testam. princip. p. 1. §. 18.* Voluntas, quæ tam in promittente quam acceptante requiritur, arguit volentem non invitum. Nec enim mea voluntas te cogere potest, quia quod ego volo, id te non obligat: nec tua me obstringere; quia quod tu vis, id ego pro lubitu recusare possum.

§. 6.

*Effectus
voluntatis
delectata.*

Ergo quamprimum *utriusque* contrahentis voluntas *sufficienter* est declarata, alterius de *trans-*
ferendo jure suo, alterius de *acceptando*, statim adest negotium juris commutatorium. Quo casu disponentium voluntas non amplius libera est, sed ex illa jus translatum. Et quocunque indicio partes mentem suam ita explicant, ut appareat, se jus commutatum, & in alterum translatum velle, jus id alterius ita fit, ut expositum est. Quia id, quod liberè promissum, & ab altero sponte acceptatum, non in futurum est jus promittentis sed acceptantis. conf. *Puffend. d. l. L. 3. §. 5.* Nam qui paciscitur, eò, quod paciscitur, frustraneam eam esse actionem negat. Et contra rationem est, scientem frustra facere. v. Hobbes. *d. civ. c. 3. a. 2.* Enimverò ita voluntatum unio est facta, ut utriusque disponentis consensus adsit, & uno momento quasi in centro combinetur. Ergo non potest non, quin inde obligatio nascatur, utrobique servanda.

§. 7.

§. 7.

Hinc quamdiu acceptatio non est secuta, ~~non~~ negotium imperfectum est, nullaq; exinde juxta immo-
tam Naturæ legem obligatio. v. Grot: *d. c. 11. v. 14.*

*Ante ac-
ceptatio-
nem peni-
tere licet.*

Ut igitur ipsi promissori liberum sit *penitere* quo-
usque acceptatio alterius conventioni cœptæ non-
dum robor accomodaverit. Grot: *d. l. § 16.* Sed id
ideo, quia mens humana re adhuc integrâ non so-
lum naturalem potentiam mutandi consilium sed &
jus habet. Planè, qui ex consensu non est obligatus
ad præstandum: veluti si alterius promissum alter ac-
ceptare nolit, ei liberum est, non præstare, quod pro-
misit, atq; adeò potest à consensu recedere seu peni-
tere, cum illam libertatem præstandi non nisi obliga-
tio, quæ ex commutatione juris oritur, tollat; per ea
quæ inculcat D. Coccej *Dissert: d. Jure penit. sect. 2.*
§ 13. & passim: Ex his principiis generalissimis tota
conventionum natura non minus accuratè quam soli-
dè judicari ac determinari potest.

TEXTUS COCCEJANI

Pos: VII.

Sin ultra hos fines quid habet vel agit, injuria
est, & tenetur vel ad id, quod habet, tribuen-
dum ei, cujus est, vel ad injuriam reparandam.
Reparatio ea fit, cum vel id, quod ablatum est,
vel si id non potest, tantundem restituitur.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

Causa.

In antecedentibus perillustris D. *Coccejus* Jus Con-
cessivum inculcavit, ex quo libera agendi facultas
est. *per pos. II. ibiq; comm. §. 4.* Sequitur nunc præ-
ceptivum, ex quo necessitas agendi vel non agendi
sive obligatio oritur. *d. comm. §. 5.*

§. 2.

Fundamen-
tum patri-
alis obli-
gationis.

Jure Naturali omnis obligatio exinde est, quod
quis terminos facultatis suæ excesserit. Id fit duobus
modis [1] *Si ultra suum habeat* (2) *Si ultra*
suum quid agat. Inde tenetur ad id, quod alte-
rius est, tribuendum ei, cujus est, vel ad injuriam re-
parandam. conf. Got. *d. L. 2. c. 10. §. 1. & c. 17. §. 1.*
Pufend. *d. l. L. 3. c. 1. §. 2.* Vox INJURIA hic gene-
raliter sumitur, & non solum delictum, sed quicquid ul-
tra suum ex quacunque causa quis tenet, ea denotatur.

§. 3.

Hæc res
rationes.

Enimverò; Jus omne inter homines, ex concessio-
ne Creatoris oritur *pos. 1.* qui cuique id dedit in res
suas, non in alterius. *pos. V. n. 2.* Cum ergo omnis cre-
atura absoluto Dei Imperio subjaceat: *pos. III.* indu-
bitè sequitur, Creatorem eo ipso, quod agendi liber-
tatem non dedit, abstinendi necessitatem imposuisse
pos. VI. & VII. p. Quocirca si illud occupatur, quod
alienum est illic occupatur, id, quod non est concess-
sum. Atque ita contra prohibitionem Dei agitur &
injuria committitur. Quam dum severissime prohi-
buit Numen justissimum, necessariò tum, cum fit, est
repa-

reparanda. Nam quatenus, cum potest, non reparatur, durat injuria, & durante injuriâ tremenda Numinis vindicta, incujus jura incurfatur. Neque voluntati Creatoris factum est prius, quam id, quod injus- te commissum, in pristinum statum reducatur: Ne- que gravius in Deum committitur crimen, quam si æternis ipsius Decretis, cum potest, non pareatur.

§. 4.

Factum, quo quis ultra suum *babet*, vel *agit*, est vel licitum vel illicitum. Illud, quando quis in re alie- na agit animo tribuendi ei, cujus est, ut in negotiorum gestione, aut justâ opinione alienum tenet vel accipit, ut in solutione indebiti. Utrumque Jurisprudencia Ro- manâ vocat *quasi contractum* v. D. Coccej. *Hypomn. Inst. l. 3 t. 28*. Hoc, quo quis dolosè aut culposè alteri suum aufert. Illo casu jus Romanum appellat *verum delictum*. D. Coccej. *d. tr. l. 4. t. 1*. Hoc, *quasi delictum* D. Coccej. *d. l. t. 5*. Et si utrumq; factum, tam dolo quam culpâ commissum, verum delictum constituat. v. *comm. ad pos. XII. §. 2. & 3*. D. Coccej. *Collat. ju- rid. coll. 2. §. 4*. Sub factò illicito etiam continetur non factum, Grot. *d. L. 2. c. 4. §. 5. n. 1*. seu omiffio ejus, quod jure fieri debuit. Nam dum aliquid agere debeo & non ago, æquè pecco, ac si ago, quod illicitum est ac prohibitum.

factum ab- ligatorum quatuorplens

§. 5.

Exinde actio datur ei, qui *minus suo* habet, con- tra illum, qui *plus suo*, et id, quod alterius est, tenet, vel cujus culpa alteri quid abest. Proinde, dum de meo patrimonio est aliquid decerptum, & alterius bonis adjectum; tantum viciffim de hujus facultatibus est sepa-

Cui inde datur actio & contra quem?

reparandum, & meis adjiendum, ut quisque suum recipiat, nec ego minus meo, nec alter plus suo habeat, sed ut illius intuitu æquales simus, ut à natura sumus. conf. Grotius *d. l. 2. c. 10. §. 2. n. 1.*

§. 6.

*Injuria reparatur
vel per
idem vel
per alium.*

Illà injuriæ reparatio regulariter in natura fieri debet, sive per *idem*. Nam tum demum res in pristinum statum restituitur. Et obligatio restituendi importat id, quod ablatum est. Si verò id fieri nequeat, sufficit id, quod naturæ proximum est, nimirum reparatio per *tantundem*. Nam res & æstimatio, mensura & mensuratum moraliter idem sunt. Grot. *d. l. 2. c. 7. §. 2. n. 1.* Et satis fecisse quoque videtur, qui, in quantum potest, satis facit. Ad impossibilia non datur obligatio. conf. per Ill. Coccej. *Diss. d. Sac. tal. Jure §. 13. & seqq.*

TEXTUS COCCEJANI

Pos. IIX.

Ex dispositione, quæ fit inter plures *de re* commutanda, jus inde in rem ipsam competit, prout placuit; si *de facto* in personam.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

*Definitio
Synallagmatis.*

Dictum fuit, Jus omne ac obligationem ex dispositione, quâ quis id, quod habet, se nunc translaturu-

laturum, verbis vel factis declarat, oriri. *Pos. VI. supr.*
 Et talis modus vocatur commutatio sive *συνάλλαγμα*. Hoc
 est negotium Juris commutatorium, quo jus meum
 ita in te transfero, ut in mea persona planè sit extin-
 ctum. D. Coccej. *Disp. d. Jure pœnit. sect. 2. §. 6.* Ejus
 autem commutationis diversi sunt modi atq; effectus,
 paucis nunc attingendi.

§. 2.

Primò igitur, si dispositio justa; *vid. comm. ad* *Origo Jus-
 ris in rem
 ipsam.*
pos. VI. §. 2. de re commutanda sit facta, jus inde in
 rem ipsam competit. Quoniam voluntas commutan-
 di juris super re declarata, & consensus eorum, qui
 disponunt in re ipsa fundatur. Quin res, corpus ha-
 bens, suâ naturâ de uno in alium transferri & ex uni-
 us custodia in manus alterius dari & acceptari potest:
 cum illam dandi & apprehendendi facultatem Natura
 nobis concesserit. *per pos. IV. n. 2.*

§. 3.

Illâ juris translatio, si super re & de re commutan-
 da fiat, jus ut dictum, in rem ipsam oritur, sed *prout
 placuit.* Sola proinde voluntas disponentium atten-
 denda ac ipsius dispositionistenor. Nam prout dispo-
 nentes de jure, quod habent, legem dicunt & dispo-
 nunt: ita omnino jus est. *pos. VI.* Nec enim hic quæ-
 ritur de Jure tertii, sed eorum, qui disposuère.

§. 4.

At si conventio *de facto* inita sit, jus in perso-
 nam nascitur. Facta enim suo subjecto inseparabili-
 ter cohærent, nec uti retransferri possunt. Et in ejus-
 modi dispositione commutatio non super re ipsa, ut

*Origo juris
 in perso-
 nam*

in §. 2. sed personæ facta facta est: quod à tali personâ non magis avelli potest, quam ipsa facultas agendi ac organorum motus. Unde est, quod in obligationibus faciendi non præstetur factum ipsum, ceu immanens personæ qualitas, sed ejus duntaxat utilitas. D. Coccej. *hypomn. Instit. L. 3. t. 16. §. 9.* Interea constitutio Juris Romani *in L. 30. ff. d. Judic.* optimâ ratione nititur, incommodis litium manus porrigens benignas. conf. D. Linheim. *d. Disput. ad hanc posit.*

TEXTUS COCCEJANI

Pos. IX.

Facultas ista Disponendi tollitur morte, & res hoc jure iterum cedunt occupanti: nec ex isthoc jure est illa testandi ratio, quæ inter gentes obtinet.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. I.

*Switzerbo
non est L. N.*

In statu naturæ primævo omnia Jura morte finiuntur. Jus in facultate legitima consistit. *pos. I. & II.* Quæ non nisi hominis animati est, non cadaveris. D. Kestn. *I. N. C. 13. §. 2.* Sublatâ vitâ, etiam sublatum esse jus debet, propter illam concessum. Uti ergo facultates vitales morte finiuntur. ita quoque reales, ad sustentationem vitæ datæ. Mortuus terræ rebus non amplius habet opus. Is nec esurit, nec siti ardet. Quin imò Jura per occupationem quæsitâ *pos. V. n. 1.* ergo pereunt, eâ cessante: cum occupatio à vivis non mortuis

tuis exerceatur. Mors inquam omnia solvit, res fiunt nullius, occupanti cedentes. In tali igitur naturæ statu nec data nec necessaria fuit ulla successio.

§. 2.

Hoc principium evidentissimè monstrat: testamēta meri esse Juris pōsitivi non Naturalis. Probatur illud (1) *ex definitione testamenti*: quod est dispositio, quæ, mortuo demum disponente, vim capit ac incipit. Id autem naturaliter fieri nequit, nec dispositio eo tempore incipere, quo disponens non amplius est. Per Ill. Coccej. *J. B. & P. pag. 7. qv. 4.* (2)

*Nec testa-
menta.*

ex naturali dispositionis forma: Omnis, quæ de J. N. valere debet, dispositio, duorum requirit consensum, alterius, qui declarat, se dare, alterius, qui dicit, se accipere velle. *v. comm. ad pos. VI. §. 5.* At testamentum, est dispositio solius testatoris, quale negotium, Naturæ legibus adhuc imperfectum nullumq; *d. pos. VI. in comm.* Imo; hæres acquirit à testatore, vel eo vivo, vel eo mortuo; non eo vivo, cum nondum eo tempore consentit heres: non eo mortuo, cum mortuus non amplius dispōnit. *per §. 1.* Et quamvis heres post mortem testatoris acceptet, consensus tamen utriusq; eodem tempore non coincidit, sed ubi heres consentit, testator amplius disponere nequit, quia est mortuus. Ergo actus, ante gestus, est nudus tractatus, ex quo tanquam ex imperfecta dispositione jus nullum oriri potest, quippe nondum translatum. (3)

ex effectu testamenti: Hoc totum fictionibus sustinetur, quas I. N. ignorat. Quin testamentum à testatore semper mutari; testatore mortuo ab herede

semper rejici, nec herede præmortuo ad ejus heredem transmitti potest. At à nulla, quæ de J. N. valet aut valere debet, dispositione rødere fas est. Ex quibus manifestè apparet, quantopere à J. N. abhorreat illa testandi ratio, quæ inter gentes obtinet. Uti solidissimè ostenditur *in cit. Diff. D. Coccej. d. testam Princip. p. I. §. 18. &c.*

TEXTUS COCCEJANI

Pos. X.

At in locum Juris occupandi rebus prope occupatis surrogatur naturà successio liberorum in bona à parentibus præmortuis relicta.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

Origo successions legitima.

Et si in statu naturali primævo nulla fuerit successio, ne liberorum quidem, sed omnia post mortem defuncti iterum vacaverint bona; *comm. ad pos. preced. §. 1.* attamen in statu terræ jam occupatæ, necessariò in locum Juris occupandi surrogari debuit successio liberorum in bona, à parentibus præmortuis relicta.

§. 2.

qua probatur.

Hujus rei veritas ostenditur (1) *ex instinctu naturali parentum. pos. IV. n. 1.* quo ad educationem & conservationem liberorum feruntur eosq; **vehe-**

vehementer diligunt. Non possunt non parentes, id delicato amore prosequi, quod ex illorum semine & sanguine est compositum. v. d. Kestner *Diss. d. Amore sect. 2. §. 6.* (2) *ex actione Creatoris. pos. IV. n. 2.* qui liberos, etsi mediate, procreavit, adeoq; vult ali. (3) *ex intentione Numinis Divini, pos. IV. n. 3.* quod terram ejusq; res eum in finem condidit, ut homines inde alerentur v. *comm. ad pos. V. §. 2.* Cum itaq; eos non uno actu & facto creaverit, sed ab invicem nasci ordinaverit, nunc quoq; natos in bonis perinde ut in vita genitorum suorum succedere voluit. (4) *ex mediâ necessitate; pos. IV. n. 4.* Cum enim crescente hominum numero loca vacua vix amplius supersint, nisi forte sterilia & deserta, recens natis hoc modo prospiciendum fuit, ut succedant in bona suorum parentum, ne illi ab usu terræ, hominibus concessæ, excludantur, vitæq; subsidio, cum alia bona nullibi sint, priventur. (5) *ex natura perfectissimi Dei; pos. IV. n. 5.* qui frustra homines produxisset, nisi eis necessaria ad vitam concedere voluisset; uti hæc omnia eleganter dixit & deduxit per Ill. D. Coccej. *in lect. Grot. ad L. 2. c. 7.*

§. 3.

Positâ igitur tali modo successione, soli succedunt descendentes legitimi. Reliqui enim, ut ascendentes & collaterales, illud jus in bonis suorum parentum jam exercuerunt. Successio fit propter alimenta, quæ debentur eis qui educandi sunt. At non ascendentes à

Soli descendentes naturaliter succedunt.

liberis sed liberi ab ascendentibus educari debent. *v. comm. ad pos. v. n. 5. §. 3.* Innuit id ipsum Naturæ factum. Habet mater mammas ad lactandum filium filiamq; non filia ubera suis parentibus porrigenda. In liberis, alias perituris, hæc alimenta necessaria, non in parentibus. Igitur alimentatio parentum, virtuti congruit, non jure exigitur. add. D, Keftn. *J. N. o. 13. §. 10.*

§. 4.

*Successio
virventis
non datur.*

Talis successio non incipit nisi post mortem parentum. Successio non fit, nisi in locum vacantem. Ut enim secundus in locum primi succedat, necessarium est, ut talis locus vacet, qui non vacat, parentibus vivis. Deinde Jus successionis surrogatum est in locum Juris occupandi, hujusq; naturam imitatur, & sic non est, nisi in rebus nullius, occupanti demum cedentibus. Parentibus vivis jus in sua bona est quæsitum per occupationem. *pos. V, n. 1. 2.* quod illis adimi nequit. *pos. VII. ibiq; comm. §. 2. & 3.*

§. 5.

*Bene jus
aliquando
succedendi.*

Ipsam tamen Jus succedendi jam natum est in ipso nativitatis momento. Enim verò id surrogatum in locum Juris occupandi *v. §. 1. 2. & 4 in b. comm.* Quod statim cum homine nascitur, & absq; interveniente ullo hominis facto exerceri potest. *per pos. V. n. 1. 2.* Quia imò ipsi liberi eo momento, quo nascuntur, succederent, si parentes tunc decederent. Ex quo conficitur, jus succedendi illis quæsitum esse debere, cum alias id exercere non possent. Nam non entis nullæ sunt qualitates. Juris exercitium Jus supponit, idq; naturali ratione. *comm. ad pos. VI. §. 2. n. 1.*

Ex

§. 6.

Ex hoc fluit: Illud succedendi Jus, in locum Juris occupandi substitutum, liberis competere in omnia omnino jura, quæ tempore mortis parentum extitère, quantumvis ab eventu suspensa. Quandoquidem & hæc verissima jura audiunt, licet actu exerceri nequeant. Expectandus proinde eventus, quo existente Juris exercitium incipit. Nec à cæteris aliter sunt distincta, nisi quod in illis executio, in his conditio sit, eam suspendens.

Hoc extenditur etiam ad eventualia.

§. 7.

Inde non minus decisionem capit Jus repræsentationis: quo nepos, patre mortuo suo avo succedit, & non minus hujus quam illius jura in se derivat. Si quidem is sui parentis personam repræsentat, & eo tempore, quo natus, omne parentis jus, etsi executio suspensa, v. §. 5. & 6. acquirit. Cæteroquin vitæ subsidiis planè privari posset, si pater, adhuc in potestate avi constitutus, inops decederet. conf. per Ill. D. Coccej. *I. B. & P. pag. 2. qu. 2. & diss. d. Success. Nepot. sect. 6. §. 1. & c.* Quam successionem repræsentativam Grot. *d. L. 2. c. 7. §. 6.* vicariam vocat.

Jus repræsentationis est J.N.

TEXTUS COCCEJANI

Pos. XI.

Hæc tamen nihil derogat liberrimæ parentum dispositioni inter vivos. At introducto testamentorum usu; tota successio per testamenta auferri liberis nequit.

COM-

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

*Parentes
de bonis,
ut lubet,
disponunt.*

Tametsi successio, in locum occupationis substituta, dicto modo sedem in sacro sanctis Naturæ Decretis habeat: non tamen exinde parentum facultati, de bonis suis, quamdiu vivunt, pro lubitu disponendi, capistrum injicitur. Parentes enim tenent & retinent plenissimum rerum suarum dominium *pos. V. n. 2. vi* cujus de bonis suis liberâ disponendi potestate fruuntur. *pos. VI. ibiq; comm. §. 6.*

§. 2.

*Liberi eis
succedunt,
si bona su-
per sint.*

At exinde satis perplexa dubitandi ratio exsurgit; quod ita liberi jure occupandi vel subsequuto jure succedendi privari queant. Verum repono, id esse verum. At tunc non deficit jus occupandi, sed res occupandæ: non jus succedendi, sed objectum successio- nis. Veluti: quando quis parentibus pauperibus succedit, qui suis nil nisi conceptum miseriæ relinquunt: Sive quando in statu terræ primævo loca deserta vel arenosa alicui obvenère; Vel quando ob defectum virium & imbecillitatem, nonnulli in occupando impediti vel præventi fuère. Igitur parentibus vivis, dispositionem de suis negare velle, Juri Naturæ directò reclamat. Liberos Juri inest conditio, si quid parentibus defunctis superfuerit. *D. Coccej. Dissert. d. Legit. ejusq; necess. præstat. tb. 1. in fin.*

§. 3.

*Origo legi-
tima,*

Verum enim verò, ex quo testamentorum usus, Jure Naturali incognitus; *vid. comm. ad pos. IX. §. 2.*
Genti-

Gentibus innotuit, illa parentum dispositio limitationem est adepta. Possunt illi de bonis suis legem dicere, sed salvâ liberis legitimâ, in præstatione alimentorum, quæ omnia animalia ex se natis tribuunt, inueniente id ipsius Naturæ impulsu, consistente. Grot, *d. L. 2. c. 7. §. 4. n. 2.* Ergo legitima *materialiter*, sive quatenus continet alimenta necessaria, est J. N. at *formaliter* quatenus certam bonorum quantitatem importat, Juris positivi; ut tradit par nobile Jctorum D. Stryckius p. m. *de cautel. testam. cap. 17. membr. 1. §. 3. & D. Coccej. in d. Disp. th. 1. §. 2.* Ipsa Romanorum Jurisprudencia peculiarem ei formam adfrucit. v. *Nov. 18. c. 1.* D. Coccej. *hypomn. Inst. L. 2. t. 18. §. 6.* D. Ludovici *Doctrin. pandect. ad tit. d. Inoff. testam. §. 5.*

TEXTUS COCCEJANI

Pos. XII.

Delicta & poenæ materiâ conveniunt, & utraque in privatione Jurium nostrorum consistunt. At differunt causâ: In illis privatio hæc fit in justè ab eo, qui privandi Jus non habet: In his justè à Judice qui tale jus habet ad emendandos homines.

COMMENTARIUS AUTORIS.

Deberent quidem homines rebus, à Supremo Naturæ Arbitro sibi in res suas earumque commoda

Origo parentum.

K

da

da concessis *pos. V. n. 1. 2.* esse contenti, nec aliorum involare in jura; *per pos. VII.* sed deberent. Quoniam verò homines non sunt Angeli sed sunt homines; qui ad omne malum celeri conatu erumpunt, & libenter ex proximorum suorum præsepibus optima quæque illicitè extrahunt: ita remedia sunt necessaria, quibus isthæc hominum malitia ac alios lædendi temeritas coerceatur. Prior actus *delictum*, posterior vocatur *pœna*. Illud est Juris oppositum: Hæc ipsius delicti effectus.

*Definitio
delicti.*

§. 2.
Delictum naturaliter est *omnis actus illicitus ejus, qui scit vel scire potuit, esse illicitum.* Ut autem exinde homines teneantur, necessum fuit, illos instruere tum *intellectu*, quo, quod interdictum, intelligere, tum *voluntate*, quâ actionibus suis imperare ac legem dicere, consequenter eas juxta præcepti naturalis tenorem dirigere ac moderari possent. Utique enim is, qui ex prohibitione obligari debet, eandem intelligat, requiritur.

*Obligatio
ex delicto.*

§. 3.
Hinc cum Divinus Naturæ Autor utramque facultatem nobis dederit, nec adeo quicquam, quod ad observationem istius Decreti immortalis desideratur, deficiat: indubiè sequitur, toties, quoties contra illud aliquid fit, quod adhibitis facultatibus concessis, præcaveri petuit, homines delinquere, adeoque pœnam mereri. conf. D. Coccej, *Coll. Jurid. Collat. 2. pag. 5.*
§. 2. §. 3.

§. 4.

§ 4.

Illud principium ulterius monstrat, hanc Naturæ obligationem cessare, si quid sciri vel impediri viribus humanis non possit. Contradictorium est: agendi facultatem abesse, et tamen obligationem, ex illa profluentem, adesse: Legem non percipere, & nihilominus exinde constringi. Profectò cujus agendi potestatem DEUS haud dedit, nec illud illum velle dici potest. Impossibile obligatio nec concipitur nec datur.

Qua supponit possibile.

§ 5.

Igitur ad omne delictum duo conjunctim sunt necessaria. (1) materiale seu factum ipsum (2) formale sive vitium hominis, illi illicito actui accessens. Illud etiam in infantes, furiosos & alios, usu rationis destitutos, cadit: utpote qui æquè agendi facultate præditi: Hoc non item, cum facultate intelligendi careant, atque sic per naturam cognoscere nequeant, an terminos facultatis suæ exceßerint, & in alieno quid egerint, contra æternum Naturæ Decretum.

Requisita delicti.

§ 6.

Delicto commisso, sequitur pœna. Hæc illius effectus, & æstimatio. pœna est *privatio boni vel juris nostri obdelictum*: seu ut Grotius *d. L. 2. c. 20. §. 1.* ait: *malum passionis, quod infligitur ob malum actionis.* Ubi ergo non est delictum seu meritum, ibi nec pœna concipi potest: per Ill. Coccej. *Diss. d. Oblig. hered. sect. 2. §. 7.* Homo naturaliter ob quemvis actum illicitum tenetur ad talionem. *pos. VII.* quæ est: *Juris ablati pensatio seu injuriæ ac damni redintegratio.* Dn. Coccej. *Diss. cit. d. Sacos. talion. Jure. §. 6.*

Delictum sequitur pœna.

§. 7.

*Delictum
& pœna ut
conveni-
ant?*

Delictum & pœna *materiâ* conveniunt: quia utrumque privationem Jurium involvit. Sic fur malitiosus domum meam ingreditur, eamque vivendi mediis emungit: furibundus latro collum abscindit vitamque aufert; Diffamator famœ inurit maculam, atque ita omnes jure quodam me privant. Sed Magistratus vicissim ejusmodi nebulonibus jus, si quod habent, adimit, vel in corpore eos punit. Illi perditionis filii, illicitè & extraterminos facultatis concessæ agunt. *pos. VII.* Hic licitè & vi sui officii, *v. comm. ad pos. XIII.* §. 5. ut criminum illecebris via præcludatur peccandique paroxysmi paululum reprimantur. Et ita *causâ* differunt.

*Finis pœ-
narum &
cui jus
competat?*

§. 8.

Pœna est vel reparatoria vel vindicatoria. Illius finis, est damni dati restitutio. Injuria quippe non desinit, nisi reparatio plenè facta sit. *v. comm. ad pos. VII.* §. 3. Hujus emendatio tum ipsius delinquentis, qui ad resipiscendum inducitur, tum aliorum, qui à delictis deterrentur. Utramque infligit solus Magistratus. Nam pœna sequitur migrationem legis, ergo qui leges fert, etiam punit. *v. D. Buddæi Elem. cit. p. 2. c. 5. sect. 1. §. 7. & seqq.* Quo circa malè putat Grotius *d. l. L. 3. c. 20. §. 3. 7. & seqq.* executionem pœnæ cuivis, modo judicio valeat, competere: cujus errorem invictissimis argumentis detegit per Ill. D. Coccejus *in prælect. Grot. ad d. c. 20.*

Tex-

TEXTUS COCCEJANI

Pos. XIII.

Ad hæc jura regenda & contra invitos exequenda neccessaria est in terris potestas, quæ non alia esse potest, quam generis humani: quod per territoria & partes terrarum ergo in plures civitates divisum est.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

Hucusque Vir omni elogio major, Dominus Coccejus, exposuit Jus Naturæ privatum: Sequitur nunc publicum, quod absolvitur officio Magistratus seu summæ potestatis. *Connectio.*

§. 2.

Potestatem hanc esse à Natura constitutam apparet (1) *ex facto ipsius Naturæ* *pos. IV. n. 2.* quæ terram hominibus concessit, juraque inter illos constituit. *pos. V. n. 1. 2. & comm. pos. VII. §. 3.* Dum ergo illa immediate exercet, exinde constat: Supremū Numen hanc potestatem alteri, per quem voluntatem & jus suum exequeretur concessam voluisse, & is est ac dicitur summa potestas. D. Coccej. *Dis. d. summ. potest. §. 1. & Levit. atb. refutat & expos. §. 10. & c.* (2) *ex intentione sanctissimi Creatoris*; *pos. IV. n. 3.* quæ est justitia

K 3

stitia, pax & tranquillitas; ne homines turbulenti & petulantes aliis suum vi ac corporis robore inter mille pericula auferant. conf. Budd. *d. l. c. 4. sect. 13. §. 6. & 7. (3) ex mediæ necessitate*; *pos. IV. n. 4.* Si non esset summa potestas publica, nulla domus, familia, civitas salva sanaque esse poterat. Homo homini non lupus solum sed ipse foret diabolus; add. Pufend. *d. offic. hom. & Civ. L. 1. c. 3. §. 4. & seqq.* Videremus certè turbam, ubi nemo audit neminem, sed ubi omnia promiscuè sine lege & Rege geruntur. vid. Pufend. *d. J. N. & G. L. 7. c. 1. §. 7. D. Kestn. d. l. c. 7. §. 1. ibique alleg. Grot. & Hobbes: (4) ex perfectione Numinis divini*; *pos. IV. n. 5.* quod jura, res & homines frustra procreasset, nisi potestas suprema hisce omnibus ex delegatione Divina legem diceret, normamque poneret. Et hæc est summæ potestatis origo.

§. 3.

Summa potestas competit toti humano generi.

Hanc supremam potestatem Numinis vicariam hisce in terris Sapientissimus rerum opifex non uni, non meliori, non prudentiori, non certis hominibus nec alii potentiæ sed *universæ societati humanæ* concessit. Datum scilicet est toti humano generi Jus plenum in hanc terram ejusque res; *pos. V. n. 1.* Ergo & summa potestas. Nec enim homo in hominem naturâ potestatem habet, utpote qui omnes æqualiter facultatibus à Natura sunt instructi & sine discrimine potestatis in hanc terram conditi: Nam & Natura homines infantes producit, qui nullam secum potestatem à natura afferunt, sed potius in potestate parentum nascuntur: Et terram sine ulla dominio sum di-

stincti-

stinctione & sine certis finibus condidit, nec alii præ alio in ea quicquam attribuit, ut neutrà ratione alii aliis potentiores. D. Coccej. *d. Diss. d. summ. potest. §. 2.* Denique concessum est cuique jus in suis res; *poj. V. n. 2.* non igitur in alios Imperium.

§. 4.

Etsi autem ita, ut dictum, dominium publicum seu Imperium in terram, eamque incolentes homines, humano generi naturâ transcriptum sit, evidens tamen est, impleto hominibus terrarum orbe, Imperia neque communi hominum, per universam terram disperforum, consensu decerni, neque decreta, & si uni populo vel personæ committerentur, ad omnes terrarum partes deferri, nedum ubique locorum in effectum & executionem deduci potuisse. Hinc ipsa naturæ necessitas eò rem deduxit, hominesque adegit, ut partes magnæ hujus societatis humanæ facerent, atque in plures civitates, certis terrarum finibus ac regionibus circumscriptas, discederent, quarum quælibet idem summum Imperium intra hos fines habet, quod ante divisionem tota humana societas in universam terram. Quæ omnia ac singula his verbis exponit per Ill. Coccej. *in alleg. diss. d. Domin. Orbis cap. 1. §. 8. per tot.*

*Et terris
divisis uni
cuique so-
cietati in
suis civitatibus*

§. 5.

Isthæc summa potestas consistit in solo munere tuendi Juris publici ac privati: quorum causa omnis potestas omneque Imperium unice est constitutum. v. D. Coccej. *Diss. d. Jur. victor. §. 4.* Eoque solo legitimus Magistratus à Tyranno distinguitur: cujus factum est injuria, non juris sed injustitiæ defensio. Talis perso-

*Essentia
summa po-
testatis.*

persona non publica est sed privata, non sacrosancta sed abominabilis. D. Coccej. *Diff. d. Imper. in pares* §. 3.

TEXTUS COCCEJANI

Pos. XIV.

Jus hujus potestatis in proprium territorium e-
jusque membra Imperium dicitur; in extra-
neos, *Bellum* est.

COMMENTARIUS AUTORIS.

§. 1.

Connexio.

Firmato in præcedente positione jure summæ po-
testatis, cujus tota essentia in sacrosancta juris
tutione vertitur: succedunt modi, quibus illa ex-
pediatur.

§. 2.

*Differen-
tia Imperii
& Belli.*

Illam autem sacram Juris ac Justitiæ administra-
tionem duplici potestate exequentur principes: *Im-
perio* vel *Bello*. Illud in subditos exercetur, qui po-
testati nostræ subjecti, indistinctè parere tenentur for-
midine pænæ: Hoc extraneorum, qui imperium no-
strum non agnoscunt, injurias propulsat, & à nobis
nostrisque amovet. Illud exercet Imperans, tanquam
Judex suorum subditorum: Hoc non ut judex sed ut
pars, sententiam à Deo, causæ justitiam armis moder-
ratur, expectans; lege D. Coccej. *Disp. D. Just. prel.
exit.* Illud à sola potestate summa exercetur: Hoc in
casu deficientis judicis ab uno quovis. Illud est inter
Impe

Imperantem & parentem adeoque inter inæquales;
 Hoc inter solas summas potestates regulariter, adeo-
 que inter pares. Illud territorii finibus includitur:
 Hoc terminos non habet.

§. 3.

*Justitia
 Belli pro-
 batur.*

Bellum est potestas, jus nostrum vi vindicandi ab
 extraneis, à quibus Imperio, cui subjecti non sunt,
 non possumus. Hinc jam belli justitia probatur (1)
ex motu naturali; *pos. IV. n. 1.* quem animalia
 ad unum omnia sentiunt, & simul ac nascuntur, ad sui
 defensionem magno impetu feruntur. *Budd. d. l. c. 5.*
sect. 2. §. 2. ut è contra ab interitu iisque rebus, quæ in-
 teritum videantur afferre, alienantur, *Grot. d. L. 1. c.*
2. §. 1. n. 1. (2) ex actione Creatoris; *pos. IV. n. 2.*
 qui jura hominibus constituit, eaque & se defendendi
 facultatem (3) *ex fine constituti Magistratus;*
per pos. IV. n. 3. qui non nisi folius justitiæ causa à
 Natura statutus. *v. comm. ad pos. XIII. §. 5. (4)*
ex mediæ necessitate; *pos. IV. n. 4.* Cum enim
 Jura nostra ab aliis, qui nullis Imperii habenis con-
 stringuntur sed in excelso vivunt, non nisi jure belli ac pote-
 state armorum recuperari queant; necessariò iste mo-
 dus esse licitus debet, quo finis impetretur. Concesso ju-
 re, simul concessa sunt media, ad obtinendum finem ne-
 cessaria. *D. Coccej. d. Arm. Illicit. §. 12. & seqq. (5)*
ex Natura perfectissimi Numinis; *pos. IV.*
n. 5. cui è diametro contrariatur, facultates juraque
 hominibus esse constituta, & tamen defensionem illis

L

adem-

ademptam. v. D. Coccejus *d. Jure victoriae* §. 7. Certè si uni cuivis privato data est facultas, se suaque defendendi; *pos. V. n. 2. & 3.* multo magis universo populo.

§. 4.

*Causa Belli
iusta qua?*

Facultas bellandi toties adest, quoties necessitas juris nostri defendendi vel recuperandi, & hinc injuria, actu illata, non inferenda, iusta bellum gerendi causa est. Cum enim hoc sit defensio Juris contra injuriam, non potest per naturam ea reparari, quæ nondum facta, nec jus defendi, quod nondum ablatum est. Et quemadmodum in privatis nemo conveniri potest, nisi injuriam quis sibi illatam probet, tum cum acturus est: ita nec in belli alea juris tuitio est licita, nisi nostrum vi sit abreptum. Omne igitur bellum ejusque justitia sola necessitate defendendi Juris Sui excusatur. *per §. preced. C. Coccej. Disp. d. Armis Illicit. §. 12. & seqq.*

§. 5.

Bellum gerit solus princeps.

Competit Jus tale non nisi soli in civitate Principi, Superiorem non agnoscenti. Alberic. Gèntilis *d. Jure Belli Lib. 2. cap. 3. in pr.* Qui verò alieno Imperio parent, belligerandi Jure carent. Hi proinde eorum suo Magistratu conveniendi sunt. Et hic, si justitiam administrare nolit, ipse hostis est, vi hostili subigendus. Ex quo colligitur, Magistratum, qui alterius jussibus obstringitur, Jure belli non gaudere, nisi (1) ex mandato superioris, quo casu bellum non suo sed superioris nomine gerit. Vel (2) jure privatae defensionis, nemini mortalium denegandæ. *pos. V. n. 3. ibique comm. §. 1.* Qualia & alia sacrosancta belli Jura egregie solideque exposuit per Ill: D. Coccejus *in Discurs.*

curs. Grot. ad L. 1. cap. 3. conf. D. Kestn. d. l. cap. 9. & 10.

TEXTUS COCCEJANI

pos. XV.

A jure longè differt virtutis notio. Illo alteri, quod illius est, tribuimus; hâc, quod nostrum est, vel perficimus, vel in alium conferimus.

COMMENTARIUS AUTORIS

§. 1.

Expositis principiis Juris Naturæ generalissimis, ex quibus omnes ac singuli augustissimi hujus juris casus per legitimam consequentiam facili negotio determinari possunt: ultimò paucis examinanda venit accurata Juris & virtutis differentia. *Transfusi:*

§. 2.

Scilicet (1) tota *Juris* ratio, forma ac substantia in eo versatur, ut cuiq; suum tribuamus, quemadmodum id ipsius definitio in *pr. Inst. d. Just. & Jur. & in l. 10. pr. ff. eod.* satis innuit. Hinc circa aliena occupatur. Nam quod alterius est, de eo nihil disponimus. *pos. V. n. 2. & pos. VI. ibiq; comm. §. 2.* At *virtus* omnis in puritate, propensione ac perfectione animi inque re nostra vertitur; confer Senec. *L. 4. d. benef. c. 14. & d. l. L. 7. c. 4.* vel nostra ipsa *perficiendo*; ut parsimoniâ, temperantiâ, prudentiâ &c. vel *in alios conferendo*; ut liberalitate, misericordiâ, ge-

Jus circa aliena occupatur, virtus circa nostra.

L 2

nero-

nerositate &c. Et quicquid liberaliter, quicquid beneficè quicquid comiter tribuimus aliis, de nostro non alieno tribuimus.

§. 3.

Jus obligat, non vincit.

Hinc (2) ad *jus* obligamur ex præcisa necessitate reparandæ injuriæ, quæ tamdiu durat, donec res ablata in pristinum statum plenè restituatur. *pos. VII. ibiq; comm.* Ad *virtutis* exercitium inter homines propriè non est obligatio sive necessitas, sed illæ eorum arbitrio & religioni juxta suam indolem sunt relictae, vid. Lactant: *L. 5. c. 20.* Senec. *d. l. L. 3. c. 7.* In eo enim, qui legis vinculo compulsus, aliquid facere tenetur, omnis ratio virtutis perfectionisq; evanescit: cum talis actus non ex voluntate agentis liberandum ejus perfectione, sed ex necessitate præcepti procedat. Verum non agere ultro, sed ad agendum adigi, non virtus est, nec perfectio sed maxima imperfectio. Et nullus puto sanæ mentis homo, eum liberalitatem exercere, credet, qui dare cogitur, vel cui res citra voluntatem vi extorquetur. Ita, si quid *jure* mihi debes, id vi tibi, aut tantundem è bonis tuis auferri, aut si illud ipse teneo, retineri à me potest. At nihil magis ridiculum esset, quam si contendam, ut rem tuam, si forte egeo, ex *liberalitate* mihi dones aut si nolis, eam tibi vi auferri petam, aut si casu eam teneo, retinere illam velim, nec tibi restituere, ut ait D. Coccej, *Diss. d. Antidor. tit 2. §. 8. & seqq.*

§. 4.

Juris transgressio puniatur, non virtutis commissio.

Si (3) contra *jus* ago, illudq; omitto, pœnas pati debeo: non si *virtutem*. Ita si tibi invito pecuniam aliaque bona furto aufero, vel quando te injuriis afficio,

ficio, vel membris vulnus infligo, pœnis justè coërcor, & ad damni restitutionem condemnor. *per pos. VII. & XII. ibique comm.* At incongruum certè videatur, si Magistratus homines ob intermissam fortitudinem, vel ob neglectam liberalitatem &c. punire vellet. Cum tamen, si eadem ad virtutes, quæ quidem ad jura esset obligatio, iidem effectus utrobique statui deberent.

§. 5.

Planè (4) si *jus* plenissimè exerceo, nihil mereor, quia feci, quod facere debui. v. *Luc. c. 17. v. 10. Matth. c. 25. v. 30.* Et ideo poenas, in transgressores statutas, evito. At si *virtutis* exercitio utor, præmia consequor. Cum enim omnis virtus in perfectione consistat, Deus autem sit ens perfectissimum, quod virtutes & vitia pari passu habere nequit: sequitur necessario, & ipsa Natura perfectionis divinæ monstrat, Deum omni virtuti destinasse præmium, neque adeo vitia & virtutes pari gradu æstimare, consequenter virtutes sua haud carere mercede. Et cum illa præmiorum distributio in hac vita sequi non soleat, ulterius concludendum omnino est, aliam fore vitam, ubi illa remuneratiō bonorum quæ suum cuique operi meritum justissimâ lance tribuetur. confer *1. Cor. 3. v. 8. 2. Cor. 9. v. 6. Gal. c. 6. §. 4. Rom. 2. v. 6. &c. Matth. c. 19. v. 21. Matth. c. 25. v. 21. Luc. 6. v. 35. add. D. Coccej. in d. tract. p. 1. qu. 4. §. 13.*

*Jus non
prodacis
merita, bene
virtuti.*

§. 6.

Porro (5) *jus* sine superiori per naturam concipi nequit: cum enim exinde oriatur obligatio, necessario superior aliquis, qui reluctantes pœnis coërcere

*Jus non est
sine super
riori, bene
virtuti*

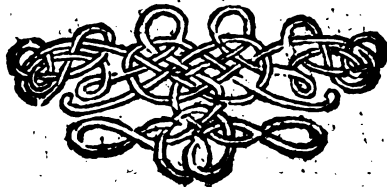
valeat, esse debet. At omnino *virtus* absque superiori concipi & ab inferiori quoque inculcari potest: quia in docendo, monendo, persuadendo consistit. Et hæc facultas unicuique etiam privato permessa est. D. Coccej. *jurispr. publ. c. 18. sect. 1. §. 1. & 2.* Quæ sententia rationi; novo fœderi; Gentium moratorum suffragiis; Jurisprudentiæ Romanæ; Pontificum Decretis & usui congruit: uti elegantissimè demonstrat Ill. D. Sam. Coccej. *d. qu. 4. per tot.*

§. 7.

Epilogus.

Et si verò ad virtutes suo quoque sensu obligemur, alia tamen mehercule est obligatio, quæ ex *jure*, & alia, quæ ex *virtute* oritur: uti ad oculum demonstrari posset, nisi prudentiæ regulæ silentium imponerent. Interea, unusquisque suam vitam cautè gerat atque examinet, ne tandem aliquando in extremo judicii die ob neglectum Juris Naturalis præceptorum puniatur, sed ut ob laudabile Deoque gratissimum virtutis exercitium præmia, ei à perfectissimo bonorum largitore ac præmiorum dispensatore destinata, consequatur. Nunc verò

Gloria in excelsis DEO.

Errata

Errata graviora, quæ citra Auctoris absentis desiderium irrepererunt, sequentem in modum sunt corrigenda.

Pag. I. lin. 6. lege positiones. p. 4. l. 22. l. prorsus. p. 5. l. 9. l. obelisco. Et lin. ult. cujuslibet. p. 10. l. 16. l. haberi. p. 12. l. 10. l. consistit. p. 21. l. 7. lege restricta. p. 23. l. 22. semel dele voc. gaudet. p. 26. l. 24. l. memoriâ p. 29. l. 19. l. mentio. p. 46. l. 22. l. justitiam. p. 49. l. 5. in margine dele: parentes liberos alere tenentur: Et substitua: exegetus. p. 61. l. 2. dele posterius: non p. 63. l. 22. l. omissio. p. 65. l. 4. l. persona. p. 66. l. 6. l. interca. p. 68. l. 3. l. recedere. p. 71. l. 5. l. quandoquidem. p. 72. l. 17. l. parentibus. p. 75. l. 13. l. accedens. p. 77. l. 6. dele voc. ergo: Et pone i. p. 77. l. 18. ante voc. exerces, pone: non. p. 77. l. 19. l. constat. p. 78. l. 9. l. omnia. p. 81. l. 23. ante vocem concessa pone concessio jure.

Minora autem in relegendo præterita, sed à sermonis Romani peritis facile observanda, B. C. & excusanda & emendanda relinquo.

1

Österreichische Nationalbibliothek

+Z170069800

